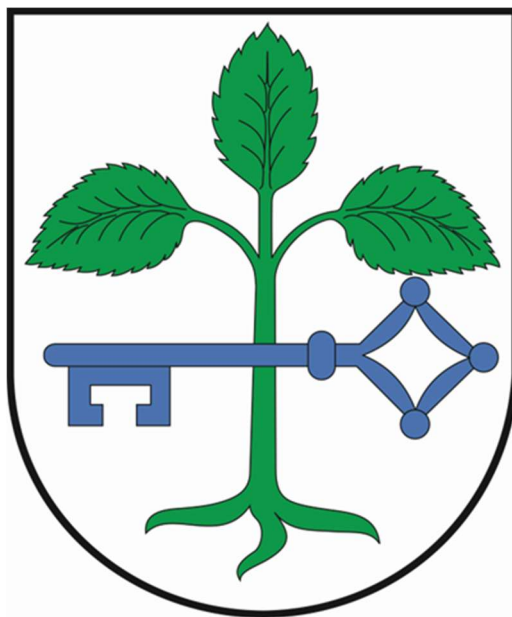

STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY BUK
NA LATA 2026-2030

Buk 2025 r.

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	3
I. Podstawy prawne opracowania Strategii.....	6
1. Główne ramy prawne	6
2. Powiązanie z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla.....	7
II. Proces uspołeczniania, słownik pojęć oraz uczestnicy	16
1. Proces uspołeczniania	16
2. Słownik pojęć.....	16
III. Wizja, misja oraz cel strategiczny	17
IV. Charakterystyka środowiska społecznego	18
Informacje ogólne	18
Struktura ludności	19
Edukacja i wychowanie.....	19
Pomoc społeczna	20
V. Diagnoza Problemów Społecznych	22
1. Badania.....	22
2. Wnioski	22
3. Rekomendacje	33
4. Ocena zdolności realizacji usług społecznych	39
VI. Analiza SWOT oraz dane perspektywne	42
1. Analiza SWOT	42
2. Dane perspektywne (określenie podstaw wizji Strategii)	49
Pomoc społeczna	49
Profilaktyka rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii.....	50
Edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej	51
VII. Cele główne strategii, cele szczegółowe i ich realizacja	52
1. Cele główne strategii.....	52
2. Cele operacyjne i ich realizacja.....	54
VIII. Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią.....	64
IX. System zarządzania i aktualizacji strategii.....	66

Podmioty zarządzające realizacją strategii.....	66
Ramy finansowe Strategii	66
Instrumenty realizacji strategii	68
Monitoring i ocena wdrażania strategii	68
Załącznik nr 1 – wykaz podmiotów ekonomii społecznej.....	71

WSTĘP

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. (Dz.U. 2004 nr 64, poz. 593), każda gmina w Polsce ma obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Podstawową intencją tworzenia strategii jest wskazanie działań o charakterze planistycznym, których głównym celem jest dążenie do integracji osób (mieszkańców) i rodzin zamieszkujących daną gminę, ze szczególnym uwzględnieniem grup ryzyka. Wskazana integracja ma w tym kontekście szerokie – społeczne znaczenie, które należy definiować jako dążenie do zintegrowania danej społeczności lokalnej, poprzez intensyfikację ich kontaktów. Szczególną uwagę w procesie integracji zwraca się na osoby, które chcą zmieniać siebie oraz swoje otoczenie, jak również osoby dotknięte różnego rodzaju dysfunkcjami.

Warto, w ślad za Diagnozą Problemów Społecznych, powtórzyć definicję pojęcia „problem społeczny” – w ujęciu R. Marisa są to: *„ogólne wzory zachowania ludzkiego lub warunków społecznych, które są postrzegane jako zagrożenia dla społeczeństwa przez znaczącą liczbę ludności, przez silne grupy, bądź przez charyzmatyczne jednostki, oraz które mogą być rozwiązane czy też którym można jakoś zaradzić”*¹. Z kolei, według K. Frysztackiego, warunkiem determinującym zaistnienie problemu społecznego jest stan świadomości. Pojawiające się i narastające poczucie niepokoju, zagrożenia, sprzeciwu to mechanizm identyfikowania problemów oraz nadawania im społecznego charakteru². W świetle tych definicji muszą pojawić się cztery istotne elementy, aby można było mówić o problemie społecznym:

- problem społeczny jest zjawiskiem niepożądanym,
- wywołuje krytykę znacznej liczby ludzi,
- jest zjawiskiem możliwym do przezwyciężenia,
- można go przezwyciężyć przez zbiorowe działanie.

---

¹ K. Frysztacki, Socjologia problemów społecznych, Warszawa 2009, s. 20.

² K. Frysztacki, Problemy społeczne [w:] Encyklopedia socjologii, tom III, Warszawa 2000, s. 205.

Gmina tworzy Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych przy wykorzystaniu posiadanej infrastruktury, poprzez jej rozbudowę, bądź wykorzystanie infrastruktury należącej do innych podmiotów w drodze porozumień. Szczególne znaczenie ma także współpraca z podmiotami niepublicznymi, w tym organizacjami pozarządowymi.

W rozwiązywaniu problemów społecznych najbardziej efektywne w perspektywie ostatnich lat jest zdobywanie niezbędnych umiejętności do radzenia sobie z problemami. To właśnie ta metoda będzie podstawą realizacji celów strategicznych. Kolejnym obszarem projektowania działań rozwiązujących problemy społeczne jest system pomocy społecznej oraz przeciwdziałanie przemocy domowej. Część osób, mimo pomocy w wyżej wymienionych obszarach, w dalszym ciągu boryka się z tego rodzaju problemami. Przyczyną takiego stanu są najczęściej problemy związane z nadużywaniem środków psychoaktywnych (alkohol bądź narkotyki).

Wobec powyższego, uznać należy iż w polskich realiach, problemami społecznymi, jakie najczęściej i najsilniej dają o sobie znać są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Problemy te wymagają różnego rodzaju działań oraz indywidualnego podejścia. Nie sposób jednak nie dostrzec, że część z nich może się wzajemnie przenikać i łączyć (i w rzeczywistości tak niestety jest). Priorytetem jest oczywiście przeciwdziałanie tego rodzaju zagrożeniom, ale także podejmowanie działań prowadzących do ograniczenia skali tych problemów. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w środowisku lokalnym powinna zatem zajmować się działaniem w obszarach:

- edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej,
- pomoc społeczna, przeciwdziałanie przemocy domowej, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym,
- wsparcie dla rodzin w sferze opiekuńczo-wychowawczej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od alkoholu, substancji psychoaktywnych oraz od uzależnień behawioralnych,
- wsparcie w problemach dot. zdrowia psychicznego.

Osoba lub rodzina „z problemami”, której udzielono pomocy w tych obszarach, będzie bardziej zmotywowana do aktywności w życiu społecznym z adekwatnym poczuciem wartości, mająca świadomość współodpowiedzialności za rozwiązywanie problemów, które ją dotyczą.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego. W ogólnym rozumieniu oznacza sposób osiągnięcia wyznaczonych celów poprzez sterowanie procesem rozwoju, integracji, polityki społecznej. Istotą strategii jest zatem dochodzenie do porozumienia społecznego, minimalizując sytuacje konfliktowe. Jest to formuła kształtowania strategii elastycznych, otwartych i dynamicznych wobec przyszłości.

Reasumując, można stwierdzić, że strategia stanowi instrument umożliwiający podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie, jak i w odległej perspektywie. Zasady realizacji polityki długofalowej określają cele strategiczne i zadania związane z ich realizacją. Działania i decyzje zarówno w najbliższym okresie, jak i w dalszej perspektywie powinny być podejmowane na podstawie niniejszej strategii. Strategia posłuży podejmowaniu działań w najbliższym okresie, jak też podjęciu decyzji, co do kierunków działań perspektywicznych. Trzeba jednak zaznaczyć, że strategia jest dokumentem „żywym”, co wynika ze zmienności oraz stopnia nasilenia poszczególnych problemów społecznych.

I. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA STRATEGII

1. Główne ramy prawne

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2025 r. poz. 1214 ze zm.). Ustawa ta określa:

1. zadania w zakresie pomocy społecznej,
2. rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich przydzielania,
3. organizację pomocy społecznej,
4. zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Według ustawy pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mająca na celu przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie problemów społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1153);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151 ze zm.);
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 1208);
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 49);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1673);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r., poz. 1939 ze zm.);
- ustawa z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia (Dz. U. z 2025 r. poz. 620 ze zm.);

- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2025 r., poz. 83 ze zm.);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025 r., poz. 913 ze zm.);
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 917);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2024 r., poz. 146 z zm.);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2024 r., poz. 1491 ze zm.);
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2024 r., poz. 1576 ze zm.);
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2025 r., poz. 483 ze zm.);
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1335);
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2025 r., poz. 881 ze zm.);
- ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym (Dz. U. z 2023 r., poz. 1429 ze zm.);
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1512).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego, czy finansów publicznych (m.in.: Kodeks rodzinny i opiekuńczy, ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, czy ustawa o finansach publicznych).

2. Powiązanie z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla

Niniejsza Strategia jest głównym narzędziem realizacji polityki społecznej i socjalnej oraz dokumentem wdrażającym politykę lokalną, a w wyniku tego

dokumentem wypełniającym politykę regionalną i krajową. Poniżej przedstawiono sprzężenie niniejszego dokumentu z wybranymi dokumentami strategicznymi wyższego szczebla, włączając te, które wydaje Unia Europejska.

Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030 jest dokumentem ukazującym główne tendencje, wyzwania i schematy rozwoju społeczno- gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania Państwa. Najistotniejszym zadaniem Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju jest poprawa jakości życia obywateli. W zgodzie z wykonaną diagnozą przygotowaną na potrzeby sporządzenia Długookresowej Strategii, rozwój Polski winien odbywać się w trzech strategicznych obszarach w sposób równoczesny, które to obszary zostały podzielone na osiem części:

w obszarze konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:

1. Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna.
2. Polska Cyfrowa.
3. Kapitał ludzki.
4. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko

w obszarze równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski.

1. Rozwój regionalny.
2. Transport.

w obszarze efektywności i sprawności państwa:

1. Kapitał społeczny.
2. Sprawne państwo.

Narodowy Program Zdrowia 2021-2026

Celem strategicznym Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2026 (dalej jako: NPZ), jest zwiększenie liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenie

społecznych nierówności w zdrowiu. Przy realizacji NPZ niezbędne jest uwzględnienie wpływu skutków zdrowotnych wywołanych przez epidemię COVID-19 na zdrowie populacji. Choroba ta przyczyniła się do największego kryzysu zdrowotnego w Rzeczypospolitej Polskiej po zakończeniu II wojny światowej. Z uwagi na jej specyfikę (niezależnie od konieczności nieustannego jej przeciwdziałania i zwalczania skutków) niezbędne jest zintensyfikowanie działań mających na celu promowanie zdrowia, ograniczanie narażenia na czynniki ryzyka chorób cywilizacyjnych. Epidemia COVID-19, nakładając się na epidemię przewlekłych chorób niezakaźnych, powoduje efekt negatywnej synergii. Tym bardziej istotna jest konieczność podjęcia kompleksowych, a także zgodnych z aktualną wiedzą naukową, interwencji w obszarze zdrowia publicznego, wszelkimi dostępnymi narzędziami.

Cele operacyjne NPZ obejmują:

1. Profilaktykę nadwagi i otyłości.
2. Profilaktykę uzależnień.
3. Promocję zdrowia psychicznego.
4. Zdrowie środowiskowe i choroby zakaźne.
5. Wyzwania demograficzne.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Głównym powodem opracowania, a następnie wdrożenia Narodowej Strategii Integracji Społecznej (dalej jako: NSIS) było przystąpienie Polski do realizacji drugiego z zadania Strategii Lizbońskiej UE, stawiającego na unowocześnienie europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz pokonywanie izolacji społecznej. Analizując zmiany, jakie zaszły w wyniku transformacji ustrojowej, niezwykle istotne działanie strategiczne państwa powinno stanowić tworzenie warunków kształtowania kapitału społecznego. Rozwój kapitału społecznego, w tym umiejętności do kooperacji oraz rozwiązywania problemów społecznych, obliuguje do wzrostu zaangażowania obywateli, a także wymaga takiej polityki państwa, która będzie spójna. Marginalizowanie społeczne wynika przede wszystkim z niekorzystnych warunków ekonomicznych, dyskryminacja ze względu na niepełnosprawność, choroby, uzależnienia. Realizowanie koncepcji Narodowej Strategii będzie możliwe dzięki

wdrożeniu strategii i programów w kwestii integracji społecznej na poziomie lokalnym, zatem przyjęcie Strategii umożliwi realizację założeń zawartych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030

Cel główny Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 stanowi wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków, który odnosi się do zagadnień jednego z obszarów wpływających na osiągnięcie celów Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju: kapitał ludzki i społeczny. Jest on również powiązany z realizacją działań wskazanych w poszczególnych obszarach dla wszystkich trzech celów szczegółowych Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Cel główny doprecyzowują trzy cele szczegółowe:

- 1) Cel szczegółowy 1: Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne;
- 2) Cel szczegółowy 2: Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich;
- 3) Cel szczegółowy 3: Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030

Celem głównym Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego jest wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce. SRKL obejmuje 4 cele szczegółowe:

- 1) Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych;
- 2) Poprawę zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej;
- 3) Wzrost i poprawę wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy;
- 4) Redukcję ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawę dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia solidarności społecznej

Działania przewidziane w KPRES ujęto w czterech obszarach tematycznych.

- Solidarna wspólnota lokalna. Obszar ten dotyczy współpracy podmiotów ekonomii społecznej z administracją publiczną, a w szczególności samorządową. Przewidziane w nim działania pozwolą zmienić zasady współpracy między samorządem, a podmiotami ekonomii społecznej tak, aby mieszkańcy wspólnot samorządowych mieli dostęp do lepiej zaplanowanych i dopasowanych do indywidualnych potrzeb usług społecznych, świadczonych w szczególności przez podmioty działające lokalnie.
- Solidarny rynek pracy. W tym obszarze zebrane zostały działania dotyczące reintegracji społecznej i zawodowej realizowanej przez różne podmioty ekonomii społecznej (np.: CIS, KIS, WTZ, ZAZ przedsiębiorstwa społeczne). Określone zostały również warunki niezbędne do uzyskania statusu przedsiębiorstwa społecznego oraz najważniejsze instrumenty wsparcia zatrudnienia w tych podmiotach. Wszystkie te działania przyczynią się do zwiększenia szans na pracę i pełniejsze uczestnictwo w życiu społecznym dla osób w szczególnej sytuacji życiowej (np. bezrobotnych, niepełnosprawnych, ubogich).
- Konkurencyjna przedsiębiorczość społeczna. Obszar ten obejmuje działania, dzięki którym podmioty ekonomii społecznej będą mogły efektywniej konkurować z innymi przedsiębiorcami i wzmacniać swoją samodzielność. Dzięki temu bardziej stabilne będą miejsca pracy tworzone w tych podmiotach. W KPRES przewidziano m.in. dedykowane dla podmiotów ekonomii społecznej wsparcie doradcze, pożyczki, a także działania wspierające powstawanie sieci i partnerstw.
- Solidarne społeczeństwo. W tym obszarze znalazły się działania edukacyjne i promujące ekonomię społeczną. Będą one skierowane w szczególności do osób młodych. Ponadto przewidziano także upowszechnianie wiedzy o ekonomii społecznej wśród przedstawicieli władz publicznych.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030

Głównym celem przyjętej polityki publicznej w perspektywie do roku 2030 jest redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Określone w dokumencie priorytety i działania koncentrują się na obszarach:

- przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży,
- przeciwdziałania bezdomności,
- rozwijania usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- wspierania osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz działania podmiotów ekonomii społecznej,
- wspierania integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz ich integracji na rynku pracy.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Celem głównym Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (dalej jako: KSRR) jest efektywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Dookreśla on zatem II cel szczegółowy Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. Cel główny polityki regionalnej do roku 2030 będzie realizowany w oparciu o trzy uzupełniające się cele szczegółowe:

Cel szczegółowy I: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym;

Cel szczegółowy II: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;

Cel szczegółowy III: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (część szczegółowa)

Zintegrowana Strategia Umiejętności (dalej jako: ZSU) została opracowana z uwzględnieniem: wymogów wynikających z Umowy Partnerstwa, rekomendacji raportu „Strategia Umiejętności OECD: Polska” oraz założeń Nowego Europejskiego Programu na rzecz Umiejętności.

Obszary oddziaływania w ramach ZSU 2030 (część szczegółowa):

1. Umiejętności podstawowe, przekrojowe i zawodowe dzieci, młodzieży i osób dorosłych.
2. Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry zarządzające.
3. Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry uczące.
4. Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną.
5. Rozwijanie i wykorzystanie umiejętności w miejscu pracy.
6. Doradztwo zawodowe.
7. Współpraca pracodawców z edukacją formalną i pozaformalną.
8. Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności.

Każdy z obszarów oddziaływania zawiera tematy i kierunki działań, a także katalog podmiotów, które będą zaangażowane w realizację strategii. ZSU stanowi ramy strategiczne polityki na rzecz rozwoju umiejętności niezbędnych do wzmocnienia kapitału społecznego, włączenia społecznego, wzrostu gospodarczego i osiągnięcia wysokiej jakości życia.

Narodowy Program Mieszkaniowy

Narodowy Program Mieszkaniowy to dokument strategiczno- programowy, który wyznacza główne kierunki realizacji polityki mieszkaniowej państwa w perspektywie do 2030 r. Program określa priorytety polityki mieszkaniowej państwa oraz podstawowe narzędzia służące rozwiązywaniu problemów mieszkaniowych w Polsce. Nie koncentruje się przy tym wyłącznie na zachętach w postaci publicznego finansowania inicjatyw promieszkaniowych. Z uwagi na różnorodne wyzwania stojące przed władzami publicznymi i innymi podmiotami działającymi na rzecz rozwoju zasobów mieszkaniowych, Program przewiduje rozwiązania umożliwiające

angażowanie w cel poprawy dostępności mieszkań i warunków zamieszkiwania potencjału całego rynku mieszkaniowego, zarówno inwestorów publicznych, jak i prywatnych.

Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku

W dniu 27 stycznia 2020 r. Radni Województwa Wielkopolskiego przyjęli uchwałą nr XVI/287/20 Strategię Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku. W Strategii wskazuje się na nowy model rozwoju regionalnego, zwany modelem funkcjonalnym.

Ma on przyczynić się do zrównoważonego rozwoju naszego województwa i opowiadać na zidentyfikowane wyzwania, które stoją przed Wielkopolską w najbliższym czasie. Został on tak zaprojektowany, aby zapewnić rozwój naszego województwa jako społecznie, gospodarczo i terytorialnie zrównoważony oraz, dzięki któremu efektywnie będą rozwijane oraz wykorzystywane miejscowe zasoby i potencjały wszystkich obszarów województwa.

Zgodnie z zamysłem opracowanie przyjęło bardziej operacyjną formę. Dzięki czemu już na poziomie dokumentu strategicznego wskazuje się na kluczowe działania prorozwojowe istotne dla poprawy jakości życia Wielkopolan.

W Strategii mocno akcentuje się aspekt współpracy. Była ona podjęta już na etapie przygotowania dokumentu i będzie kontynuowana na etapie jej wdrażania i monitorowania. Jak pokazuje doświadczenie, wielowymiarowa współpraca aktywizuje, inspiruje i wspiera w osiągnięciu celów, przyczynia się do tworzenia dobrej jakości dokumentów i projektów.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku

Strategia Polityki Społecznej jest, w ocenie władz samorządowych, mapą priorytetów i drogowskazem kierunków działań, które będą podejmowane w ciągu najbliższej dekady przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego oraz kilka tysięcy instytucji publicznych i społecznych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej w Regionie.

W projektowaniu założeń i działań strategicznych punktem wyjścia byli mieszkańcy Wielkopolski, ich sytuacja życiowa i problemy, z którymi aktualnie się mierzą. Trudności te mogą mieć charakter przejściowych kryzysów lub sytuacji, w których pewne trwałe dyspozycje nie mają charakteru przemijającego i determinują całe życie danej osoby. Niezależnie od tego, zaplanowane działania uwzględniają wiele wariantów wsparcia, adresowanych zarówno dla Wielkopolan, jak i instytucji działających na ich rzecz.

We wstępie do Strategii Polityki Społecznej wskazano, iż najważniejsze cele (kierunki działań) obejmują następujące założenia:

1. Wielkopolanie, w tym przede wszystkim Ci, którzy w szczególny sposób potrzebują wsparcia: osoby starsze i ich opiekunowie, osoby z niepełnosprawnością i ich opiekunowie, rodziny i dzieci doświadczające trudności, osoby dotknięte kryzysem, migranci i pracownicy zawodów pomocowych, mieli dostęp do zindywidualizowanej pomocy, tworzonej na miarę ich potrzeb.

2. Wielkopolskie instytucje udzielające wsparcia mieszkańcom Wielkopolski mogły jeszcze lepiej odpowiadać na ich potrzeby, miały najlepsze warunki działania – wiedzę, środki finansowe oraz pracowników, którzy są usatysfakcjonowani warunkami swojej pracy.

3. Regionalny system polityki społecznej był skuteczniej skoordynowany i działał w oparciu o różnorodne podmioty, usługi, w optymalnych warunkach do współpracy, wymiany doświadczeń i kompleksowego wspierania Wielkopolan.

II.PROCES USPOŁECZNIANIA, SŁOWNIK POJĘĆ ORAZ UCZESTNICZY

1. Proces uspołeczniania

Uspołecznienie procesu planowania strategicznego jest wymogiem Unii Europejskiej i wiąże się w praktyce z zastosowaniem w procesie planowania co najmniej dwóch z czterech niżej podanych zasad polityki strukturalnej Unii Europejskiej:

- **programowanie** – obowiązek tworzenia długookresowych strategii i planów rozwoju na poziomie narodowym, wojewódzkim i wszędzie tam, gdzie jest to uzasadnione potrzebami lokalnymi – także na poziomie gmin i powiatów,
- **subsydiarność** – jasne określenie kompetencji władzy wykonawczej różnych szczebli i upoważnienie (na mocy stosowanych aktów prawnych) samorządów do programowania i realizacji polityki społecznej regionu,
- **partnerstwo** – statutowy obowiązek konsultowania polityki społecznej z partnerami społecznymi na każdym poziomie programowania polityki społecznej.
- **koncentracja** – wybór i ustalenie hierarchii priorytetów w ramach programów operacyjnych i systematyczne zwiększanie przydziału środków na te działania w obszarach, na których koncentrują się problemy społeczne i ekonomiczne.

W niniejszej Strategii zostały uwzględnione wszystkie 4 zasady.

2. Słownik pojęć

- WIZJA - dokąd zmierzamy, kim chcemy się stać, w imię jakich wartości działamy,
- MISJA – sens naszego istnienia i działania,
- PRIORYTETY – najważniejsze cele, pierwszoplanowa sprawa (zgodnie z nomenklaturą Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego),
- CELE (KIERUNKI STRATEGICZNE) – opisują pożądane zmiany struktury powiązań i jakości w podsystemach rozwoju,
- ZADANIA – upodmiotowiony harmonogram działań (programów, czasów).

III. WIZJA, MISJA ORAZ CEL STRATEGICZNY

Wizja rozwoju jest określeniem takiego obrazu Miasta i Gminy Buk, jaki jednostka (samorządu) oraz jej mieszkańcy (uczestnicy procesu planowania), chcieliby osiągnąć za kilka lat. Wizja określa bardzo ogólnie dlaczego działamy, do czego dążymy, jakie chcemy osiągnąć cele, jeśli podejmiemy działania strategiczne.

Wobec powyższego, mając również na względzie przeprowadzoną Diagnozę Problemów Społecznych, a także kontynuując dotychczasowe działania (na podstawie wcześniejszej Strategii), w niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, wizja została sformułowana w następujący sposób:

Buk – gmina dążąca do zapewnienia bezpieczeństwa i wysokiego standardu życia mieszkańców, dostosowana do bieżących potrzeb społecznych.

Misję Miasta i Gminy Buk, wobec przedstawionej wizji, a także dotychczas prowadzonych działań, należy przedstawić następująco:

Buk – gmina bezpieczna i otwarta dla mieszkańców, która:

- zapewnia profesjonalną pomoc społeczną, efektywnie rozwiązuje problemy społeczne oraz bytowe mieszkańców, wspiera osoby potrzebujące pomocy i sprzyja ich rozwojowi;
- prowadzi aktywną i efektywną politykę prozdrowotną, zwłaszcza dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami (a także ich opiekunów);
- umożliwia i sprzyja integracji społeczności lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem integracji międzypokoleniowej.

Celem podstawowym (wyjściowym) jest opracowanie harmonijnego planu działania, spójnego z przedstawioną wizją oraz misją, uwzględniającego szczegółowy podział na priorytetowe obszary. Urzeczywistnieniem będzie wskazanie odpowiednich Celów Strategicznych i powiązanych z nimi kierunków działania.

IV.CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA SPOŁECZNEGO

INFORMACJE OGÓLNE

Gmina Buk³ ma 12 944 mieszkańców, z czego 51,2% stanowią kobiety, a 48,8% mężczyźni. W latach 2002-2024 liczba mieszkańców wzrosła o 10,0%. Średni wiek mieszkańców wynosi 40,1 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa wielkopolskiego oraz mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Mieszkańcy gminy Buk zawarli w 2023 roku 50 małżeństw, co odpowiada 3,9 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to wartość porównywalna do wartości dla województwa wielkopolskiego oraz wartość porównywalna do wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,3 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. 27,7% mieszkańców gminy Buk jest stanu wolnego, 58,7% żyje w małżeństwie, 7,0% mieszkańców jest po rozwodzie, a 6,3% to wdowy/wdowcy.

Gmina Buk ma dodatni przyrost naturalny wynoszący 6. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu 0,47 na 1000 mieszkańców gminy Buk. W 2023 roku urodziło się 119 dzieci, w tym 45,4% dziewczynek i 54,6% chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 1,22 i jest znacznie większy od średniej dla województwa oraz znacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

59,7% mieszkańców gminy Buk jest w wieku produkcyjnym, 20,4% w wieku przedprodukcyjnym, a 19,9% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Gmina Buk dysponuje w swoim zasobie 71 mieszkaniami komunalnymi.

Powierzchnia Gminy wynosi 90,59 km² w tym użytki rolne 76,32 km², a lasy – 3,36 km².

---

³ Część danych wskazanych w podrozdziale „Informacje ogólne” pochodzi z portalu www.polskawliczbach.pl

STRUKTURA LUDNOŚCI

Struktura ludności zaprezentowana została w formie tabelarycznej, z podziałem na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny oraz poprodukcyjny.

GRUPA WIEKOWA	GMINA		
	OGÓŁEM	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI
2023 rok			
Wiek przedprodukcyjny (0 - 18 lat)	2603	1250	1345
Wiek produkcyjny (19 – 59/64)	7512	3583	3929
Wiek poprodukcyjny (powyżej 60/65)	2374	1583	791
2024 rok			
Wiek przedprodukcyjny (0 - 18 lat)	2637	1269	1368
Wiek produkcyjny (19 – 59/64)	7513	3590	3923
Wiek poprodukcyjny (powyżej 60/65)	2417	1601	816

Źródło: dane własne Gminy.

EDUKACJA I WYCHOWANIE

Struktura placówek oświatowych.

Liczba placówek	2023/2024	2024/2025
Publiczne żłobki	1	1
Dzieci w publicznych żłobkach	27	26
Niepubliczne żłobki	1	1
Dzieci w niepublicznych żłobkach	65	65
Publiczne placówki wychowania przedszkolnego	6	5
Dzieci w publicznych placówkach wychowania przedszkolnego	610	556

Niepubliczne placówki wychowania przedszkolnego	1	1
Dzieci w niepublicznych placówkach wychowania przedszkolnego	113	125
Szkoły podstawowe	4	4
Uczniowie szkół podstawowych	1181	1247
Szkoły ponadpodstawowe	1	1
Uczniowie szkół ponadpodstawowych	172	247

Dane – Gmina Buk.

POMOC SPOŁECZNA

Ilość osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej.

	2023 ROK	2024 ROK
LICZBA ŚWIADCZENIOBIORCÓW OTRZYMUJĄCYCH POMOC NA PODSTAWIE WYDANYCH DECYZJI	166	161
LICZBA RODZIN	166	161
LICZBA OSÓB W RODZINACH	260	255

Dane –OPS.

Głównym podmiotem realizującym zadania z zakresu pomocy społecznej jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Buku (dalej jako: OPS).

Poza OPS, na terenie Gminy funkcjonują:

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej.

Szczegółowe przedstawienie danych dotyczących ilości osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej znajduje się w tabeli poniżej (strona 21).

Ilość osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej.

	LICZBA GOSPODARSTW DOMOWYCH	LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH	LICZBA GOSPODARSTW DOMOWYCH	LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH
	2023 rok		2024 rok	
UBÓSTWO	59	102	58	105
SIEROCTWO	0	0	0	0
OCHRONA MACIERZYŃSTWA	10	45	10	46
BEZDOMNOŚĆ	9	9	8	8
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	74	117	69	106
BEZRADNOŚĆ	17	61	16	62
DŁUGOTRWAŁA CHOROBA	115	194	119	187
ALKOHOLIZM	30	40	29	37
NARKOMANIA	5	9	7	13
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO OPUSZCZENIU ZAKŁADU KARNEGO	1	3	0	0

V.DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

1. Badania

Na terenie Miasta i Gminy Buk, w okresie sierpień-listopad 2025 r., zostały przeprowadzone badania diagnozujące problemy społeczne, których efektem jest Diagnoza problemów społecznych Miasta i Gminy Buk. Celem podjętych badań była analiza wybranych problemów społecznych, występujących na terenie Miasta i Gminy.

Zróżnicowany dobór próby, umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk. W badaniu łącznie udział wzięło 577 osób (100 dorosłych mieszkańców, 466 uczniów szkół podstawowych, a także 11 przedstawicieli instytucji pomocowych).

Z uwagi na obszerny charakter dokumentu Diagnozy, w dalszej części niniejszego Rozdziału przedstawiono jedynie wnioski oraz rekomendacje, zawarte w opracowanej Diagnozie Problemów Społecznych.

2. Wnioski

Badanie dorosłych mieszkańców

Problem alkoholowy

Analiza danych dotyczących wzorców spożywania alkoholu wskazuje na przewagę konsumpcji w środowiskach prywatnych i półformalnych, przede wszystkim w domu oraz w kręgu znajomych, co łącznie stanowi dominujący kontekst używania alkoholu wśród dorosłych mieszkańców gminy. Jednocześnie zauważalny jest istotny odsetek osób deklarujących picie w samotności: odpowiedź „nigdy” wybrało 45,68% badanych, „rzadko” 32,1%, „często” 18,52%, a „zawsze lub praktycznie zawsze” 3,7%, co obrazuje zróżnicowanie indywidualnych praktyk konsumpcyjnych i pozwala identyfikować grupy wymagające ukierunkowanej interwencji w obszarze wczesnej identyfikacji ryzyka. Subiektywny stan po spożyciu charakteryzuje się najczęściej lekkim działaniem alkoholu: 48,15% respondentów zadeklarowało „lekkie rozluźnienie i szum w głowie”, a 37,04% „praktycznie nie czuję wpływu”, przy relatywnie niskich wskazaniach stanów świadczących o wysokim poziomie intoksykacji, co może sugerować przewagę

umiarkowanych dawek w typowych sytuacjach picia. W perspektywie makro, ocena trendu spożycia alkoholu w miejscowości jest niejednoznaczna: 37% badanych wskazuje „trudno powiedzieć”, 26% „jest stałe”, 23% „wzrasta”, a 14% „maleje”, co uzasadnia utrzymanie systematycznego monitoringu i działań informacyjnych o charakterze populacyjnym. Dodatkowo 14% respondentów deklaruje, że widziało kobiety w ciąży spożywające alkohol, 61% zaprzecza takim obserwacjom, a 25% nie ma zdania, co podkreśla konieczność działań edukacyjnych dotyczących ryzyka FAS/FASD oraz czytelnych ścieżek wsparcia w środowisku lokalnym.

Problem narkotykowy

W obszarze używania środków psychoaktywnych dominuje brak kontaktu z substancjami: 91% dorosłych mieszkańców deklaruje, że nie używa narkotyków ani dopalaczy, a pozostałe odpowiedzi rozkładają się na incydentalne lub rzadkie używanie. Wśród osób, które miały styczność z substancjami, najczęściej wskazywane były marihuana lub haszysz (77,78%), następnie dopalacze (44,44%) oraz leki uspokajające, nasenne i przeciwbólowe o zastosowaniu niemedycznym (33,33%), a także amfetamina i kokaina/crack (po 22,22%); odsetkowo rzadziej wymieniano sterydy anaboliczne, LSD i inne halucynogeny oraz opioidy. Motywacje zgłaszane przez osoby używające obejmują przede wszystkim ciekawość, presję grupy oraz chęć zaimponowania w towarzystwie (po 33,33%), a także przyjemność/relaksację i chęć bycia „modnym”, co stanowi spójny obraz psychospołecznych uwarunkowań pierwszych epizodów używania. Percepcja szkodliwości substancji jest jednoznacznie wysoka: 79% respondentów odpowiada „zdecydowanie tak”, 16% „raczej tak”, a jedynie marginalne odsetki wyrażają wątpliwości. Jednocześnie w zakresie postaw wobec regulacji marihuany 45% badanych „nie ma zdania”, 31% jest przeciw, a 24% „za”, co wskazuje na znaczny poziom niepewności opinii publicznej i potrzebę rzetelnej informacji zdrowotnej. W wymiarze dostępności i lokalnych kanałów nabywania, zdecydowana większość (84%) nie zna miejsc zakupu, podczas gdy 11% wskazuje na konkretne osoby, a mniejsze odsetki wymieniają przestrzeń publiczną w miejscowości lub Internet, co sugeruje ograniczoną, ale niezerową identyfikowalność źródeł w percepcji badanych.

Przemoc i cyberprzemoc

W zakresie przemocy większość dorosłych mieszkańców nie deklaruje własnych doświadczeń, jednak znaczący odsetek wskazuje, że doznawał przemocy kiedykolwiek w życiu, w tym w okresach przekraczających 12 miesięcy oraz w ostatnim roku i w ostatnich 30 dniach, co potwierdza stałą obecność zjawiska w populacji. Wśród rodzajów doznawanej przemocy najwyższe wskazania dotyczą przemocy psychicznej (90,62%), następnie przemocy fizycznej (40,62%), a także mobbingu (31,25%) oraz przemocy ekonomicznej i zaniedbania (po 21,87%); pojedyncze odpowiedzi dotyczą przemocy seksualnej. Dane o sprawstwie pokazują, że 87% mieszkańców nigdy nie stosowało przemocy, przy czym w grupie deklarującej takie zachowania częściej wskazywana jest przemoc psychiczna (69,23%) i fizyczna (46,15%), a relacje, w których do nich dochodziło, obejmują obce osoby (53,85%), znajomych/przyjaciół (30,77%) oraz członków rodziny i osoby ze środowiska pracy, co potwierdza wielowymiarowość kontekstu społecznego. W części przypadków stosowanie przemocy współwystępuje z użyciem alkoholu: 46,15% respondentów wskazało ten czynnik, przy 53,85% odpowiedzi „nie byłem/am pod wpływem”, co przemawia za łączeniem działań antyprzemocowych z interwencjami ograniczającymi szkody wynikające z używania substancji. W obszarze cyberprzemocy przeważa brak sprawstwa (87%), jednak wśród zachowań szkodliwych pojawiają się wyzywanie/wulgaryzmy, ośmieszanie oraz włamania/kradzież kont, a także wyłudzenia pieniędzy i podszywanie się, co potwierdza potrzebę systematycznych działań podnoszących kompetencje cyfrowe i bezpieczeństwo użytkowników. W razie doświadczania przemocy najczęściej deklarowanym kierunkiem szukania wsparcia jest rodzina (32%), następnie znajomi/przyjaciele i Policja (po 29%), a także instytucje pomocowe (26%) i specjaliści ochrony zdrowia (20%); w wiedzy o kontaktach do instytucji 53% respondentów „nie jest pewnych, ale wie jak znaleźć informacje”, 12% „zna bardzo dobrze”, a 16% „nie zna”, co wskazuje na potrzebę czytelnego systemu informacji i niskoprogowych punktów pierwszego kontaktu.

Uzależnienia behawioralne i korzystanie z technologii

W obszarze uzależnień behawioralnych dominują niska świadomość i rozbieżne postawy: 56% dorosłych mieszkańców deklaruje brak wiedzy na temat tej kategorii problemów, a 44% potwierdza znajomość zagadnienia, co wskazuje na zapotrzebowanie na edukację o mechanizmach i konsekwencjach zachowań

nałogowych niezwiązanych z substancjami. Dane dotyczące odczuwania przymusu wykonywania określonych czynności pokazują, że 41% osób często odczuwa przymus korzystania z telefonu komórkowego, a 21% z komputera i Internetu; mniejsze, ale znaczące odsetki dotyczą zakupów, gier wideo i innych aktywności, co obrazuje profil ryzyk cyfrowych i konsumenckich w badanej społeczności. Jednocześnie zachowania hazardowe deklarowane są rzadko: w ostatnich 12 miesiącach 96% badanych nie grało na automatach, a 88% nie obstawiało zakładów bukmacherskich, co wskazuje na niskie rozpowszechnienie tej formy aktywności. W opinii mieszkańców przyczynami uzależnień behawioralnych są najczęściej nuda i brak alternatyw spędzania czasu wolnego (63%), a następnie „ucieczka” od problemów osobistych (55%), wzorce kulturowe mediów (37%) i samotność (35%), co sugeruje, że działania profilaktyczne wymagają równoległego wzmacniania oferty czasu wolnego, wsparcia psychospołecznego oraz kompetencji cyfrowych.

Pomoc i korzystanie z wsparcia w sytuacji ryzyka

W przypadku problemów związanych z substancjami dorosłe osoby najczęściej deklarują gotowość do skorzystania ze wsparcia rodziny (27%) oraz znajomych/przyjaciół (26%), rzadziej z instytucji publicznych i specjalistycznych form pomocy, a część badanych wskazuje strategię samodzielnego radzenia sobie i niepewność co do kierunków poszukiwania pomocy, co uzasadnia potrzebę wzmocnienia powszechnie dostępnych, czytelnych i zintegrowanych ścieżek wsparcia. W przypadku doświadczania przemocy najczęściej wybieranym adresatem pomocy jest rodzina (32%), dalej znajomi/przyjaciele i Policja (po 29%), a także pomocowe instytucje państwowe (26%) i specjaliści ochrony zdrowia (20%), przy czym rozpoznawalność danych kontaktowych do instytucji jest zróżnicowana i w znacznej części opiera się na przekonaniu, że informacje da się odnaleźć, co wymaga poprawy jakości i widoczności komunikacji prospołecznej w gminie.

Badanie uczniów klas 4-6

Problem alkoholowy

Analiza wyników badania wskazuje, że zdecydowana większość uczniów (88,89%) nie próbowała napojów alkoholowych, podczas gdy 11,11% przyznało się do takich doświadczeń. Wśród uczniów, którzy mieli kontakt z alkoholem, najczęściej sięgano po

niego w wieku 8 lat lub mniej bądź w wieku 11–12 lat (po 40%), co wskazuje na wczesny wiek inicjacji. Okoliczności spożywania alkoholu były najczęściej związane z wydarzeniami rodzinnymi – 26,67% uczniów piło alkohol podczas uroczystości rodzinnych za zgodą dorosłych, a 20% zostało poczęstowanych przez rodziców lub opiekunów. Dane te potwierdzają, że środowisko rodzinne odgrywa kluczową rolę w kształtowaniu postaw wobec alkoholu i wprowadzaniu dzieci w kontakt z napojami alkoholowymi, co wymaga konsekwentnych działań edukacyjnych i informacyjnych skierowanych do rodziców oraz opiekunów.

Problem nikotynowy

W zakresie zachowań nikotynowych 91,11% uczniów nigdy nie paliło papierosów, natomiast 8,89% deklaruje kontakt z nikotyną w różnym stopniu. Wśród tych uczniów połowa (50%) po raz pierwszy paliła w wieku 9–10 lat, a kolejne 33,33% w wieku 11–12 lat. W odniesieniu do e-papierosów aż 77,78% uczniów wie, czym są e-papierosy, a 24,76% uważa, że ich rówieśnicy z nich korzystają. Zdecydowana większość (93,81%) nie używa e-papierosów, jednak odsetek uczniów próbujących tych urządzeń, choć niewielki, stanowi sygnał ostrzegawczy dla działań profilaktycznych. Uczniowie wykazują stosunkowo wysoki poziom świadomości – 66,19% uznaje e-papierosy za uzależniające w takim samym stopniu jak papierosy tradycyjne, co potwierdza potrzebę utrwalania tej wiedzy w ramach edukacji zdrowotnej i szkolnych programów profilaktycznych.

Problem narkotykowy

Zdecydowana większość uczniów (99,26%) nie miała kontaktu z narkotykami ani dopalaczami, natomiast 0,74% przyznało, że eksperymentowało z substancjami psychoaktywnymi. W przypadku tej niewielkiej grupy kontakt z substancją miał miejsce w wieku 11–12 lat, a źródłem były osoby z najbliższego otoczenia – starsze rodzeństwo lub grupa rówieśnicza. Główną motywacją była ciekawość (100% wskazań), co jest zgodne z typowym wzorcem inicjacji w młodszych grupach wiekowych. Większość uczniów (90,37%) uznaje, że zażywanie narkotyków jest szkodliwe dla zdrowia, co świadczy o wysokim poziomie świadomości ryzyka i skuteczności działań edukacyjnych w tym obszarze.

Problem przemocy

Zjawisko przemocy wśród uczniów klas IV–VI jest złożone i ma charakter wielowymiarowy. 34,07% badanych doświadczyło przemocy, przy czym najczęściej wskazywano na przemoc rówieśniczą w szkole (41,3%) oraz ze strony znajomych lub przyjaciół (31,52%). Występują również przypadki przemocy w rodzinie – najczęściej ze strony rodzeństwa. Najczęściej doświadczane formy to przemoc psychiczna (59,78%) oraz fizyczna (52,17%), a w mniejszym stopniu zaniedbanie i przekroczenia granic intymności. Większość uczniów nie potrafi jednoznacznie określić, czy osoba stosująca przemoc była pod wpływem substancji (ponad 50%), co może wskazywać na brak wiedzy o związkach pomiędzy używkami a zachowaniami agresywnymi. 21,48% uczniów przyznało, że samo stosowało przemoc wobec innych, najczęściej wobec kolegów ze szkoły lub znajomych. Ponad 40% uczniów uważa, że w ich szkole występuje problem przemocy między uczniami, co wskazuje na potrzebę wzmocnienia działań wychowawczych i mediacyjnych w środowisku szkolnym.

W sytuacji doświadczania przemocy uczniowie najczęściej zwróciliby się po pomoc do rodziców lub opiekunów (78,15%) oraz nauczycieli (50%), znacznie rzadziej do instytucji formalnych (OPS, Zespół Interdyscyplinarny – 6,3%) czy specjalistów (psycholog, pedagog – 23,7%). Dane te wskazują na konieczność wzmocnienia zaufania uczniów do profesjonalnych źródeł pomocy oraz rozwijania kompetencji interwencyjnych w szkołach.

Cyberprzemoc

Uczniowie dobrze rozpoznają zjawisko cyberprzemocy – najczęściej definiują je jako naśmiewanie się z kogoś w Internecie (64,44%), publikowanie obraźliwych treści (57,78%), agresję elektroniczną (47,04%) i naruszanie prywatności (45,56%). 70% uczniów deklaruje, że nigdy nie doświadczyło cyberprzemocy, natomiast 19% przyznaje, że spotkało się z wyzwiskami i wulgaryzmami, a 16% z ośmieszaniem i poniżaniem w Internecie. Występuje również niewielki odsetek uczniów, którzy sami stosowali cyberprzemoc (16,3%), co potwierdza potrzebę prowadzenia systematycznej edukacji w zakresie bezpieczeństwa cyfrowego i empatii online.

Uzależnienia behawioralne

Znaczna część uczniów (88,52%) nie zna pojęcia uzależnień behawioralnych, co wskazuje na bardzo niski poziom świadomości w tym zakresie. Jednocześnie 71,85%

badanych korzysta z urządzeń elektronicznych codziennie, a 44,85% spędza w Internecie od 1 do 3 godzin dziennie poza nauką, natomiast 18,5% korzysta z sieci ponad 6 godzin dziennie. Głównym powodem korzystania z Internetu jest kontakt ze znajomymi (73,76%), rozrywka multimedialna (muzyka, gry, filmy – powyżej 50%) oraz social media (49,81%). Wskazania uczniów dotyczące zachowań ryzykownych w sieci pokazują, że 17% słyszy zarzuty o zbyt długie korzystanie z Internetu, a tyle samo bezskutecznie próbuje ograniczyć czas online, co może świadczyć o wczesnych symptomach uzależnienia od nowych technologii. 49,43% uczniów przyznaje, że trudno byłoby im funkcjonować bez telefonu komórkowego, a 7,6% deklaruje, że są zdecydowanie uzależnieni od tego urządzenia.

W kontekście bezpieczeństwa cyfrowego 46% uczniów nie ma zainstalowanej blokady rodzicielskiej, a 14% nie wie, czy takie zabezpieczenie istnieje. Zdecydowana większość (90,49%) nie podałaby swoich danych osobowych osobie poznanej w Internecie, jednak co piąty uczeń (22,96%) czuł się kiedyś odrzucony z powodu braku dostępu do urządzeń elektronicznych lub Internetu, co potwierdza występowanie zjawiska wykluczenia cyfrowego i jego wpływu na relacje społeczne wśród młodszych uczniów.

Badanie uczniów klas 7-8 oraz klas ponadpodstawowych

Problem alkoholowy

Z badań wynika, że 36,22% uczniów miało kontakt z alkoholem, a 63,78% deklaruje abstynencję. Inicjacja alkoholowa następuje stosunkowo wcześnie — najczęściej w wieku 15–16 lat (30,99%) i 13–14 lat (29,58%), a aż 14,08% badanych próbowało alkoholu w wieku 10 lat lub wcześniej. Pierwsze spożycie alkoholu odbywa się najczęściej w czasie uroczystości rodzinnych za zgodą dorosłych (28,17%), rzadziej ze znajomymi poza domem (14,08%) czy podczas imprez towarzyskich (12,68%). Spośród osób pijących, 21,21% przyznało się do upicia w ostatnim miesiącu, a 46,48% piło alkohol w tym samym okresie. Dominującym rodzajem spożywanego alkoholu jest wódka (53,33%), a następnie piwo (33,33%) i wino (22,22%). Uczniowie najczęściej piją w domach znajomych (53,33%) lub własnym domu (44,44%), rzadziej w przestrzeni publicznej. Niepokojące jest, że 2,82% badanych przyznało się do codziennego spożywania alkoholu, co może świadczyć o początkach uzależnienia.

W ciągu ostatniego roku 36,36% uczniów doświadczyło negatywnych konsekwencji picia alkoholu, takich jak wypadki, konflikty z rodzicami lub problemy w szkole. Ponadto 23,47% uczniów uważa, że zdobycie alkoholu w ich miejscowości jest łatwe, co sugeruje konieczność kontroli sprzedaży napojów alkoholowych nieletnim.

Problem nikotynowy

Palenie tytoniu zadeklarowało 27,04% uczniów, przy czym 6,63% pali regularnie. Wiek inicjacji to najczęściej 13–14 lat (35,85%), co pokrywa się z momentem wzrostu wpływu grupy rówieśniczej. Częstość palenia jest zróżnicowana — 26,42% osób palących wypala od 1 do 5 papierosów dziennie. Znacznie powszechniejsze są e-papierosy — aż 70,11% uczniów twierdzi, że ich rówieśnicy je używają, a 10,34% pali je codziennie. Uczniowie sięgają po nie głównie z ciekawości (34,29%) lub chęci „spróbowania czegoś nowego”. Choć większość badanych (63,22%) uważa, że e-papierosy są tak samo uzależniające jak tradycyjne papierosy, to aż 25,86% sądzi, że mogą być bezpieczniejsze, co wymaga intensyfikacji działań edukacyjnych.

Problem narkotykowy

Zdecydowana większość uczniów (94,39%) nie miała kontaktu z narkotykami, jednak 5,61% przyznało się do eksperymentów. Najczęściej były to marihuana lub haszysz (63,64%), ale także dopalacze (27,27%), steroidy (27,27%), a nawet amfetamina czy heroina (po 18,18%). Wśród uczniów, którzy mieli kontakt z substancjami, 54,55% przyznało, że zażyło je tylko raz, a 9,09% robi to codziennie. Motywacje to głównie ciekawość (63,64%) oraz chęć dobrej zabawy (36,36%). Większość (78,06%) uważa, że narkotyki są zdecydowanie szkodliwe dla zdrowia, co stanowi pozytywny czynnik ochronny. Jednocześnie 57,14% uczniów nie wie, jak łatwo można zdobyć narkotyki, a 8,25% zna osoby, które je sprzedają.

Problem przemocy

Zjawisko przemocy jest w tej grupie wiekowej istotne – 36,22% uczniów doświadczyło przemocy, najczęściej ze strony rówieśników (53,52%). Wśród form przemocy dominuje przemoc fizyczna (57,75%) oraz psychiczna (50,7%), a 14% uczniów zgłasza doświadczenia o charakterze seksualnym. Również 25,51% uczniów przyznaje, że stosowało przemoc wobec innych, głównie wobec kolegów i znajomych. Najczęściej jest to przemoc fizyczna (66%) i słowna (42%). W opinii 37,76% uczniów w ich szkole występuje problem przemocy, co potwierdza potrzebę rozwoju działań wychowawczych

i mediacyjnych. W przypadku doświadczania przemocy uczniowie zwróciliby się głównie do rodziców (56,63%), ale tylko 5,1% skorzystałoby z pomocy instytucji publicznych, co świadczy o niskim poziomie zaufania do systemu pomocy.

Cyberprzemoc

Zjawisko cyberprzemocy jest dobrze rozpoznawane — uczniowie najczęściej definiują je jako naśmiewanie się z innych (59,18%), publikowanie obraźliwych treści (46,94%) i agresję w Internecie (42,86%).

Doświadczenie cyberprzemocy deklaruje 38,78% uczniów, z czego najczęstsze formy to wyzwiska (28,06%) oraz ośmieszanie (13,27%). Z kolei 20% uczniów przyznaje, że sami dopuścili się cyberprzemocy, głównie w formie obelg lub szantażu.

Uzależnienia behawioralne

Aż 86,22% uczniów nie zna pojęcia uzależnień behawioralnych, mimo że 81,12% z nich korzysta codziennie z urządzeń elektronicznych. Ponad połowa (51,5%) spędza w sieci powyżej 3 godzin dziennie poza nauką, a 10,69% – ponad 10 godzin.

Główne aktywności online to social media (73,86%), muzyka (68,18%), kontakt ze znajomymi (67,61%) i gry online (53,41%).

Co piąty uczeń słyszy od bliskich, że zbyt dużo czasu spędza w sieci (22,16%), a 11,36% bezskutecznie próbuje ograniczyć ten czas. 40,56% uważa, że jest uzależniona od telefonu, a 9,44% przyznaje, że zdecydowanie nie potrafi bez niego funkcjonować. Niepokojące są także dane dotyczące hazardu online – 12,5% uczniów inwestowało w kryptowaluty, 8,52% obstawiało zakłady sportowe, a 5,11% grało na pieniądze w kasynach internetowych. Dodatkowo 20,41% uczniów doświadczyło odrzucenia z powodu braku dostępu do urządzeń elektronicznych, co wskazuje na problem wykluczenia cyfrowego i presję społeczną w środowisku młodzieżowym.

Świadomość zdrowotna

W zakresie zaburzeń odżywiania 52,04% uczniów zna pojęcie anoreksji, 38,78% bulimii, a 54,59% kompulsywnego objadania się. Jednocześnie 19,39% młodzieży stosuje dietę w celu schudnięcia, a kolejne 20,41% uważa, że powinna schudnąć, co może świadczyć o presji społecznej dotyczącej wyglądu i ryzyku zaburzeń odżywiania.

Badanie przedstawicieli instytucji pomocowych

Problemy społeczne w perspektywie instytucji pomocowych

Analiza danych uzyskanych od przedstawicieli instytucji pomocowych wskazuje, że najbardziej widocznym problemem społecznym w środowisku ich pracy jest alkoholizm, wskazany przez 72,73% badanych. W dalszej kolejności wymieniano uzależnienia behawioralne, obejmujące m.in. gry hazardowe, nadmierne korzystanie z telefonu, komputera i Internetu (54,55%), a także narkomanię oraz przemoc domową (po 36,36%). Wskazywano również nikotynizm (18,18%) oraz incydentalnie przemoc rówieśniczą (9,09%) i zaburzenia psychiczne lub emocjonalne. Zróżnicowanie wskazań potwierdza, że instytucje pomocowe stykają się z kompleksowym spektrum problemów, w których często współwystępują czynniki uzależnień, dysfunkcji rodzinnych oraz zaburzeń emocjonalnych, co wymaga spójnych, interdyscyplinarnych działań w obszarze profilaktyki i wsparcia rodzin.

Przyczyny występowania problemów społecznych

Respondenci za główne przyczyny problemów społecznych uznali alkoholizm (54,55%) oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (45,45%). Kolejnymi czynnikami są niezaradność życiowa (36,36%), a także ubóstwo, długotrwała choroba, niepełnosprawność, narkomania i przemoc domowa (po 18,18%). Wskazuje to na złożony charakter trudności społecznych, w których uzależnienia stanowią zarówno przyczynę, jak i skutek pogarszającej się sytuacji rodzinnej i ekonomicznej. Taki układ zależności uzasadnia konieczność prowadzenia działań integrujących pomoc socjalną, zdrowotną i profilaktyczną.

Grupy szczególnie narażone

W opinii pracowników instytucji pomocowych, najbardziej narażoną grupą na występowanie problemów społecznych są nieletni – odpowiedź tę wskazało 81,82% badanych. Kolejno wymieniano osoby starsze oraz ubogie (po 36,36%), osoby dorosłe (27,27%) oraz osoby z niepełnosprawnościami (18,18%). Wnioski te potwierdzają potrzebę skoncentrowania działań profilaktycznych i wychowawczych na dzieciach i młodzieży, równoległe z rozwijaniem systemu wsparcia dla osób w wieku senioralnym i rodzin w trudnej sytuacji materialnej.

Spożycie alkoholu i jego konsekwencje

Ponad połowa respondentów (54,55%) uznała, że spożycie alkoholu w ostatnich latach wzrasta, a 72,73% badanych często styka się ze zjawiskiem uzależnień alkoholowych w swojej pracy. Wśród zauważanych skutków spożycia alkoholu dominują: popadanie w konflikty (81,82%), rozpad rodziny (72,73%) oraz przemoc domowa (45,45%). Wskazywano również na bezrobocie (36,36%), problemy wychowawcze i załamanie emocjonalne (po 18,18%). Dane te jednoznacznie potwierdzają społeczne i rodzinne konsekwencje nadużywania alkoholu oraz wskazują na potrzebę kompleksowych działań ukierunkowanych zarówno na ograniczanie dostępności alkoholu, jak i wzmacnianie kompetencji rodzicielskich.

Narkotyki i substancje psychoaktywne

Zdecydowana większość ankietowanych (81,82%) uważa, że w ich środowisku pracy występuje problem z narkotykami, dopalaczami i lekami stosowanymi w celach pozamedycznych. Choć 63,64% badanych nie zna konkretnych miejsc zakupu, część wskazuje na centrum miejscowości (27,27%) oraz miejsca takie jak siłownie, szkoły czy dyskoteki (po 9,09%). Odpowiedzi te potwierdzają świadomość istnienia nieformalnych kanałów dystrybucji substancji psychoaktywnych oraz potrzebę wzmożonego monitoringu i współpracy międzyinstytucjonalnej w zakresie ograniczania ich dostępności.

Uzależnienia behawioralne

Z problemem uzależnień behawioralnych w swojej pracy zetknęło się 81,82% przedstawicieli instytucji pomocowych. Najczęściej wskazywano uzależnienie od komputera i Internetu (100%), następnie zakupoholizm (44,44%) oraz hazard (33,33%). Dominującą formą pomocy oferowaną w gminie jest poradnictwo (88,89%), a także profilaktyka (55,56%), terapia indywidualna (33,33%) i psychoedukacja (22,22%). 88,89% respondentów uznało, że uzależnienia behawioralne wywierają wysoki wpływ na dysfunkcję rodziny, co wskazuje na ich znaczenie jako czynnika destabilizującego relacje społeczne i rodzinne.

Przemoc domowa

Aż 90,91% respondentów potwierdza występowanie problemu przemocy domowej w środowisku swojej pracy. Najczęściej wskazywane formy przemocy to psychiczna (90%), fizyczna i ekonomiczna (po 70%) oraz zaniedbanie (40%). Zdaniem badanych,

przemoc najczęściej dotyczy kobiet (100%), a w dalszej kolejności osób starszych i nieletnich (po 50%). Jako grupy najczęściej stosujące przemoc wymieniono osoby uzależnione (100%) oraz osoby chore (50%). Dane te ukazują potrzebę rozwoju działań interwencyjnych oraz programów terapeutycznych zarówno dla osób doświadczających, jak i stosujących przemoc, w powiązaniu z profilaktyką uzależnień.

Współpraca instytucjonalna i potrzeby szkoleniowe

W opinii przedstawicieli instytucji pomocowych największe potrzeby szkoleniowe dotyczą rozwiązywania problemów przemocy (54,55%) oraz narkomanii i uzależnień behawioralnych (po 45,45%). W dalszej kolejności wskazywano szkolenia z zakresu problemów alkoholowych (27,27%). Wyniki te wskazują na potrzebę stałego doskonalenia zawodowego kadr, w tym w szczególności podnoszenia kompetencji diagnostycznych i interwencyjnych w pracy z rodzinami z problemem przemocy i uzależnień.

Wiedza społeczna i ocena działań władz

Zaledwie 18,18% respondentów uznaje, że lokalne władze podejmują odpowiednie działania w zakresie ograniczania picia alkoholu, narkomanii, uzależnień behawioralnych i przemocy, a 45,45% badanych nie potrafiło tego jednoznacznie ocenić. Równocześnie ponad połowa specjalistów (54,55%) wskazuje, że mieszkańcy nie mają pełnej wiedzy o istniejących instytucjach pomocowych, takich jak Zespół Interdyscyplinarny czy GKRPA. Dane te potwierdzają potrzebę intensyfikacji działań informacyjnych oraz rozwoju spójnej lokalnej polityki profilaktycznej.

3. Rekomendacje

Dorośli mieszkańcy gminy

- Wprowadzić system wczesnej identyfikacji ryzyka nadużywania alkoholu w ramach podstawowej opieki zdrowotnej oraz Ośrodka Pomocy Społecznej poprzez wdrożenie standaryzowanego narzędzia przesiewowego (np. AUDIT-C) i stosowanie krótkich interwencji profilaktycznych z jednoznacznie określoną ścieżką kierowania osób zagrożonych do specjalistycznego poradnictwa lub terapii.

- Zintensyfikować działania edukacyjne dotyczące ryzyka spożywania alkoholu w okresie ciąży oraz skutków zdrowotnych zespołu FAS/FASD, jak również promować postawy odpowiedzialnej konsumpcji i bezpieczeństwa w ruchu drogowym, wykorzystując lokalne kanały komunikacji gminnej oraz współpracę z placówkami oświatowymi, służbami mundurowymi i jednostkami medycznymi.
- Wzmocnić profilaktykę w środowiskach pracy, w tym wprowadzić szkolenia dla kadry kierowniczej i pracowników w zakresie rozpoznawania oraz reagowania na obecność alkoholu i substancji psychoaktywnych w miejscu zatrudnienia z jednoczesnym zapewnieniem informacji o lokalnych formach pomocy i możliwościach terapii.
- Rozszerzyć działania profilaktyki uniwersalnej i selektywnej w obszarze narkotyków, w szczególności poprzez wdrażanie programów opartych na dowodach naukowych, rozwijanie umiejętności życiowych (life skills), kształtowanie odporności na presję rówieśniczą oraz przekazywanie rzetelnych informacji o skutkach zdrowotnych i prawnych używania substancji psychoaktywnych.
- Utworzyć gminny punkt konsultacyjny ds. uzależnień o charakterze niskoprogowym, dostępny zarówno w formie stacjonarnej, jak i wyjazdowej, oferujący anonimowe konsultacje indywidualne oraz wsparcie dla osób eksperymentujących z substancjami i ich rodzin, z jasno określonymi godzinami dyżurów i siecią powiązań z placówkami specjalistycznymi.
- Prowadzić regularną kampanię informacyjno-edukacyjną dotyczącą zagrożeń związanych z używaniem leków o zastosowaniu niemedycznym, dopalaczy i substancji syntetycznych, uwzględniającą elementy profilaktyki zdrowotnej, edukacji rodzicielskiej i promocji zdrowego stylu życia.
- Wzmocnić funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej, poprzez opracowanie wspólnych standardów działania instytucji lokalnych (OPS, Policja, POZ, szkoły), regularne spotkania robocze, superwizje dla członków zespołu oraz wdrażanie szybkich procedur reagowania i zabezpieczania osób zagrożonych przemocą.
- Zapewnić dostęp do programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc oraz rozwijać system wsparcia dla osób jej doświadczających, obejmujący

poradnictwo psychologiczne, prawne i socjalne, grupy wsparcia oraz działania interwencyjne prowadzone w oparciu o zasadę poufności i bezpieczeństwa.

- Zrealizować kompleksowy program edukacji w zakresie cyberbezpieczeństwa, obejmujący tematykę ochrony danych osobowych, reagowania na próby wyłudzeń, podszywania się i hejtu w Internecie, z modułami dedykowanymi zarówno dorosłym mieszkańcom, jak i młodzieży szkolnej.
- Rozważyć wdrożenie gminnego programu profilaktyki uzależnień behawioralnych „Równowaga cyfrowa”, obejmujący edukację w zakresie higieny cyfrowej, zarządzania czasem online, ograniczania nadmiernego korzystania z urządzeń elektronicznych oraz kształtowania zdrowych nawyków cyfrowych w rodzinach i środowisku pracy.
- Rozbudować lokalną ofertę sportowo-kulturalną i wolontariacką, stanowiącą alternatywę dla bierności i nudy, wskazywanych przez mieszkańców jako przyczyny rozwoju uzależnień behawioralnych, z uwzględnieniem potrzeb różnych grup wiekowych i społecznych.
- Kontynuować monitorowanie zachowań hazardowych w populacji dorosłych mieszkańców oraz utrzymywać działania informacyjne o charakterze prewencyjnym, adekwatne do niskiego, lecz istniejącego poziomu ryzyka w tym zakresie.
- Utworzyć zintegrowany system informacji o lokalnych formach pomocy („jedno okno informacyjne”), obejmujący elektroniczny i papierowy przewodnik z aktualnymi danymi kontaktowymi do OPS, Policji, POZ, punktów konsultacyjnych i telefonów zaufania; przewidzieć jego okresową aktualizację oraz szeroką dystrybucję.
- Zintensyfikować komunikację społeczną dotyczącą dostępnych form wsparcia, poprzez kampanie w mediach społecznościowych, publikacje na stronie internetowej gminy, biuletyny informacyjne oraz tablice ogłoszeń w przestrzeni publicznej, w celu zwiększenia rozpoznawalności instytucji pomocowych wśród mieszkańców.
- Poprawić dostępność usług zdrowotnych poprzez zwiększenie liczby godzin przyjęć, rozwinięcie systemu teleporad dla osób starszych i niesamodzielnych oraz organizację okresowych mobilnych punktów badań profilaktycznych na terenie gminy.

- Przeprowadzić audyt barier architektonicznych utrudniających funkcjonowanie osób z niepełnosprawnościami i seniorów oraz opracować harmonogram ich sukcesywnej likwidacji; uruchomić usługę gminnego transportu specjalistycznego „na żądanie” umożliwiającego dojazd do placówek rehabilitacyjnych i zdrowotnych.

Uczniowie klas 4-6, 7-8 oraz klas ponadpodstawowych

- Rozszerzyć działania edukacyjne w szkołach dotyczące szkodliwości alkoholu, nikotyny, e-papierosów, narkotyków i dopalaczy. Realizować warsztaty interaktywne, treningi umiejętności społecznych oraz zajęcia oparte na faktach, które pomagają uczniom podejmować świadome decyzje i rozwijać odporność na presję rówieśniczą.
- Prowadzić działania informacyjne i szkoleniowe dla rodziców dotyczące wpływu środowiska domowego na zachowania dzieci i młodzieży. Uświadamiać konsekwencje podawania alkoholu nieletnim, zachęcać do dialogu o bezpieczeństwie cyfrowym oraz do monitorowania aktywności dzieci w Internecie.
- Zintensyfikować działania przeciwko paleniu tradycyjnemu i elektronicznemu. Organizować kampanie informacyjne, warsztaty i programy edukacyjne, włączając w nie nauczycieli, pielęgniarki szkolne oraz liderów rówieśniczych.
- Rozwijać programy edukacyjne dotyczące narkotyków, dopalaczy, hazardu oraz uzależnień od Internetu, mediów społecznościowych i gier. Wprowadzać nowoczesne formy edukacji, takie jak filmy, podcasty, gry edukacyjne i działania rówieśnicze oparte na pozytywnych wzorcach.
- Wprowadzić zajęcia poświęcone zdrowemu odżywianiu, samoakceptacji i budowaniu pozytywnego obrazu ciała, a także psychoedukację dotyczącą zaburzeń odżywiania (anoreksja, bulimia, kompulsywne objadanie się). Promować aktywność fizyczną, równowagę między online i offline oraz higienę cyfrową.
- Wprowadzić w szkołach systemowe programy przeciwdziałania przemocy rówieśniczej i cyberprzemocy, oparte na mediacjach, treningach empatii, komunikacji bez przemocy (NVC) i edukacji o bezpieczeństwie w sieci. Szkolenia powinny obejmować uczniów, nauczycieli i rodziców.

- Zwiększyć dostępność pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkołach, zwłaszcza dla uczniów doświadczających przemocy, uzależnień i kryzysów emocjonalnych. Wzmocnić kompetencje wychowawcze kadry pedagogicznej w zakresie rozpoznawania zagrożeń i reagowania na nie.
- Zwiększać świadomość uczniów, rodziców i nauczycieli w zakresie bezpiecznego korzystania z technologii oraz ochrony danych. Wspierać działania integracyjne i zapewniać równy dostęp do sprzętu komputerowego i Internetu w szkołach.
- Zacieśnić współpracę szkół z Ośrodkiem Pomocy Społecznej, policją, GKRPA oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie profilaktyki uzależnień, przemocy i zdrowia psychicznego. Tworzyć zintegrowany system wsparcia dla młodzieży i rodzin w kryzysie.
- Rozwijać alternatywne formy spędzania czasu wolnego – sport, kulturę, wolontariat i działalność społeczną – które wzmacniają integrację, budują poczucie wspólnoty i ograniczają zachowania ryzykowne.
- Wprowadzić systematyczne badania ankietowe, konsultacje z uczniami, rodzicami i nauczycielami oraz raporty dla władz gminy. Pozwoli to na bieżąco dostosowywać programy do realnych potrzeb społeczności lokalnej.

Przedstawiciele instytucji pomocowych

- Zintensyfikować działania profilaktyczne w zakresie problemów alkoholowych, obejmujące edukację społeczną, kontrolę sprzedaży alkoholu osobom nieletnim i nietrzeźwym oraz wzmocnienie współpracy z przedsiębiorcami prowadzącymi punkty sprzedaży alkoholu w celu przestrzegania ustawy o wychowaniu w trzeźwości.
- Rozwinąć programy przeciwdziałania narkomanii i dopalaczom, w tym wprowadzić działania informacyjne i warsztatowe w szkołach oraz na poziomie społeczności lokalnej, ukierunkowane na ograniczanie dostępności substancji psychoaktywnych i promowanie zdrowych wzorców życia.
- Wzmocnić system wsparcia w obszarze uzależnień behawioralnych, poprzez poszerzenie oferty poradnictwa, terapii indywidualnej i psychoedukacji, a także

szkolenie kadr w zakresie diagnozy i interwencji w przypadkach uzależnień cyfrowych i hazardowych.

- Rozbudować system przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym zapewnić większą dostępność programów korekcyjno-edukacyjnych oraz wsparcia psychologicznego dla osób doświadczających przemocy, z naciskiem na szybkie reagowanie i współpracę międzyinstytucjonalną.
- Zwiększyć kompetencje pracowników służb pomocowych poprzez regularne szkolenia w zakresie przeciwdziałania przemocy, narkomanii, alkoholizmowi i uzależnieniom behawioralnym, w oparciu o aktualne standardy pracy socjalnej i psychoprofilaktyki.
- Zacieśnić współpracę pomiędzy instytucjami lokalnymi (OPS, szkoły, policja, GKRPA, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej, organizacje pozarządowe), w celu lepszej koordynacji działań profilaktycznych i szybszej wymiany informacji o przypadkach wymagających interwencji.
- Zwiększyć dostępność informacji o instytucjach pomocowych i formach wsparcia poprzez stworzenie jednolitego systemu komunikacji – np. gminnego przewodnika informacyjnego w wersji papierowej i elektronicznej – oraz prowadzenie kampanii promujących korzystanie z pomocy profesjonalnej.
- Wzmocnić działania adresowane do dzieci i młodzieży, w tym profilaktykę uzależnień, programy rozwoju kompetencji emocjonalnych i społecznych oraz zajęcia alternatywne (sport, kultura, wolontariat), które stanowią skuteczne narzędzie przeciwdziałania zachowaniom ryzykownym.
- Zapewnić systematyczny monitoring zjawisk społecznych poprzez okresowe badania diagnostyczne wśród mieszkańców i instytucji, umożliwiające ocenę efektywności podejmowanych działań i dostosowanie programów profilaktycznych do aktualnych potrzeb lokalnej społeczności.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

- Wzmocnić profilaktykę uzależnień chemicznych i behawioralnych.
- Rozszerzyć działania przeciwdziałające przemocy i cyberprzemocy.

- Prowadzić edukację rodziców i uczniów w zakresie zdrowia, relacji i bezpieczeństwa.
- Zacieśnić współpracę instytucji pomocowych, szkół i organizacji lokalnych.
- Usprawnić system informacji o pomocy i zwiększyć jego dostępność.
- Regularnie monitorować zjawiska społeczne i oceniać efektywność działań.

4. Ocena zdolności realizacji usług społecznych

Zgodnie z nowelizacją ustawy o pomocy społecznej, Strategia zawiera również określenie zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1-14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych. Należy zwrócić uwagę, że podmiotami ekonomii społecznej, zgodnie z art. 2 pkt 5 ustawy o ekonomii społecznej) są:

- 1) spółdzielnie socjalne,
- 2) warsztat terapii zajęciowej i zakład aktywności zawodowej,
- 3) centra integracji społecznej i kluby integracji społecznej,
- 4) spółdzielnie pracy, w tym spółdzielnie inwalidów i spółdzielnie niewidomych, oraz spółdzielnie produkcji rolnej,
- 5) organizacje pozarządowe⁴,
- 6) podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 lub 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie – to znaczy:
  - osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego,

---

⁴ Organizacje pozarządowe o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, z wyjątkiem partii politycznych, europejskich partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne i europejskich fundacji politycznych

- stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego,
- spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie, które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników.

Z kolei usługi społeczne wymienione w ustawie o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, oznaczają działania z następujących zakresów:

- 1) polityki prorodzinnej,
- 2) wspierania rodziny,
- 3) systemu pieczy zastępczej,
- 4) pomocy społecznej,
- 5) promocji i ochrony zdrowia,
- 6) wspierania osób niepełnosprawnych,
- 7) edukacji publicznej,
- 8) przeciwdziałaniu bezrobocia,
- 9) kultury,
- 10) kultury fizycznej i turystyki,
- 11) pobudzania aktywności obywatelskiej,
- 12) mieszkalnictwa,
- 13) ochrony środowiska,
- 14) reintegracji zawodowej i społecznej.

Podmioty ekonomii społecznej, które zarejestrowane są na terenie Gminy Buk zostały wymienione w Załączniku nr 1 do niniejszej Strategii. Podmioty te wykonują usługi społeczne praktycznie we wszystkich obszarach, przede wszystkim jednak z zakresu: wspierania rodziny, kultury, kultury fizycznej i turystyki, pobudzania aktywności obywatelskiej. Dotychczasowa ich działalność stanowi istotne wsparcie w realizacji wskazanych usług przez Miasto i Gminę Buk. Wskazane podmioty są

dobrze przygotowane do realizacji wymienionych usług społecznych, posiadają odpowiednie zasoby, przede wszystkim kadrowe oraz sprzętowe. W konsekwencji należy pozytywnie ocenić ich zdolność do dalszej realizacji wykonywanych zadań, stanowiących wymienione usługi społeczne.

VI. ANALIZA SWOT ORAZ DANE PROSPEKTYWNE

1. Analiza SWOT

Głównym narzędziem oceny uwarunkowań jest analiza SWOT. Jest to metoda służąca do badania otoczenia organizacji oraz analizy jej wnętrza. Analiza SWOT oparta jest na prostym schemacie klasyfikacyjnym, w którym czynniki wpływające dzielimy na:

1. wewnętrzne pozytywne – mocne strony (Strengths),
2. wewnętrzne negatywne – słabe strony (Weaknesses),
3. zewnętrzne pozytywne – szanse (Opportunities),
4. zewnętrzne negatywne – zagrożenia (Threats).

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie siły i słabości gminy w zakresie analizowanych sfer społecznych. Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, słabości to problemy i ograniczenia do pokonania. Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki społecznej.

**POMOC SPOŁECZNA, PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY DOMOWEJ,
POMOC OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM I OSOBOM STARSZYM**

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
– dobre funkcjonowanie OPS – skoordynowany system pomocy i wsparcia osobom i rodzinom potrzebującym pomocy – działalność punktu informacyjno-konsultacyjnego ds. uzależnień i przeciwdziałania przemocy domowej – zaangażowanie w pracę pracowników OPS – niskie bezrobocie świadczące o dostępności ofert na rynku pracy – gminna strefa inwestycyjna umożliwiająca rozwój gospodarczy – aktywnie działające organizacje pozarządowe, kluby sportowe i grupy mieszkańców – podejmowanie działań w zakresie rewitalizacji obszarów zdegradowanych na terenie Gminy – dodatnie saldo migracji, co świadczy o atrakcyjności gminy i chęci osiedlania się na jej terenie – rozwój przedszkoli, dający rodzicom możliwość powrotu do pracy	– brak wystarczającej ilości środków finansowych, które umożliwiły odbywanie większej ilości szkoleń pracownikom OPS – brak bogatej oferty obiektów noclegowych, gastronomicznych, usługowych pomimo atrakcyjnego terenu pod względem turystycznowypoczynkowym – bariery przestrzenne dla osób niepełnosprawnych w przestrzeni publicznej – niewystarczający poziom dostępności usług medycznych – coraz większy udział osób starszych w populacji – brak wystarczającej liczby obiektów sportowych – brak samodzielnych siedzib organizacji pozarządowych lub ich niezadawalający stan – ujemny wynik budżetu może ograniczać możliwości finansowania usług społecznych i ochrony zdrowia – niewystarczające zaspokojenie potrzeb związanych z zapewnieniem miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 oraz chęci szybkiego powrotu rodziców na rynek pracy

– łatwy dostęp do usług społecznych i opieki zdrowia psychicznego – dobra współpraca z organizacjami pozarządowymi, klubami sportowymi, szkołami, biblioteką, OSiR, MGOK – dobrze funkcjonujące programy i zespoły wspierające przeciwdziałanie przemocy w rodzinie – zaufanie mieszkańców do pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej – instytucja 1 kontaktu w kryzysie	– ograniczony dostęp do edukacji kompetencji rodzicielskiej – zbyt mała liczba zatrudnionych kadr
SZANSE	ZAGROŻENIA
– dostępność środków finansowych na wspieranie inicjatyw w zakresie rozwiązywania problemów społecznych – istnienie instytucji pomocy i integracji społecznej z wykwalifikowaną kadrą, gwarantującą skuteczność podejmowania działań strategicznych oraz prawidłowa koordynację działań – zmieniające się przepisy prawne w zakresie przeciwdziałania przemocy i dostępności lokali dla osób niepełnosprawnych – zwiększająca się świadomość w zakresie dbałości o zdrowie fizyczne i psychiczne – wzrastająca liczba programów w zakresie profilaktyki i ochrony zdrowia oraz polityki prorodzinnej – rosnąca oferta programów dla osób starszych i niepełnosprawnych	– niepewność społeczna i gospodarcza – brak świadomości konieczności nabywania i podnoszenia kompetencji rodzicielskiej u mieszkańców – pogłębiające się zmiany klimatyczne – proces starzenia się społeczeństwa skutkujący rosnącymi potrzebami w zakresie zdrowia, usług opiekuńczych i DPS – ucieczka osób młodych z obszarów wiejskich do większych miast – konkurencja z terenami leżącymi bliżej Poznania o inwestorów i turystów może stanowić wyzwanie dla rozwoju gminy – ogólnopolski problem z zapewnieniem kadry medycznej co wpływa na ograniczony dostęp specjalistów – pogarszający się stan zdrowia fizycznego i psychicznego społeczeństwa

	– zwiększenie zapotrzebowania na pomoc w formie pracy socjalnej – wzrastająca ilość rodzin objętych procedurą „Niebieskie karty”
PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
– działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – działalność Zespołu Interdyscyplinarnego – podejmowanie działań profilaktycznych przy udziale instytucji zajmujących się zapobieganiem uzależnieniom z placówkami odwykowymi – dobrze funkcjonujące programy wspierające przeciwdziałanie alkoholizmowi i narkomanii – dobra współpraca zespołów i komisji w zakresie profilaktyki przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii z placówkami oświatowymi – aktywnie działające zespoły i komisja przeciwdziałania alkoholizmowi – wykwalifikowana kadra pracowników instytucji publicznych	– brak komunikacji i ciągłości opieki – wsparcia po leczeniu odwykowym – brak oferty psychoterapii dla osób uzależnionych i współuzależnionych – ograniczona komunikacja publiczna między gminami oferującymi psychoterapię dla osób uzależnionych i współuzależnionych

– funkcjonowanie punktu Punktu Informacyjno Konsultacyjnego – aktywna działalność Grupy AA – właściwa diagnoza potrzeb osób uzależnionych i współuzależnionych – dobra współpraca z Ośrodkami leczenia uzależnień.	
SZANSE	ZAGROŻENIA
– pozyskiwanie dodatkowych środków krajowych i unijnych – zmieniające się przepisy korzystnie wpływające na lokalizację i ilość punktów sprzedaży alkoholu oraz zakaz spożywania w miejscach publicznych – możliwość finansowania zadań w zakresie uzależnień behawioralnych – ogólnopolski problem z brakiem terapeutów i kadry medycznej co wpływa na ograniczony dostęp specjalistów – opór ze strony osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia leczenia – zbyt łatwy dostęp do alkoholu i używek – obniżający się wiek inicjacji stosowania używek	– niska świadomość społeczności lokalnej dotycząca objawów nadużywania narkotyków, dopalaczy – brak pozytywnych wzorców w rodzinie oraz przenoszenie złych zachowań z pokolenia na pokolenie – „dziedziczenie” uzależnień – ogólnopolski problem z brakiem terapeutów i kadry medycznej co wpływa na ograniczony dostęp specjalistów – opór ze strony osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia leczenia – zbyt łatwy dostęp do alkoholu i używek – obniżający się wiek inicjacji stosowania używek

EDUKACJA PUBLICZNA, KULTURA, SAMOORGANIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
– doświadczenie instytucji powoływanych do wspierania mieszkańców w rozwiązywaniu problemów społecznych – znajomość środowiska oraz norm i wartości społecznych ważnych dla lokalnej współpracy – umiejętność pozyskiwania środków finansowych na realizację przedsięwzięć adresowanych do społeczności lokalnej – obecność Branżowej Szkoły I Stopnia, umożliwiająca naukę zawodu i znalezienie pracy na terenie Gminy – obecność zaocznej szkoły średniej dla osób dorosłych – szeroka oferta zajęć pozalekcyjnych – przynależność do aglomeracji poznańskiej, dostęp do rozległego rynku pracy, edukacji i kultury – bogate dziedzictwo kulturowe – bogata oferta instytucji kulturalnych – urozmaicona oferta zajęć sprzyjających integracji międzypokoleniowej – dostęp do różnych form transportu: bezpłatny transport na terenie gminy, dostęp do kolei – aktywnie działające organizacje pozarządowe i grupy mieszkańców	– brak bogatej oferty obiektów noclegowych, gastronomicznych, usługowych pomimo atrakcyjnego terenu pod względem turystycznowypoczynkowym – brak wystarczającej ilości ścieżek i dróg rowerowych na terenie Gminy, utrudniający wykorzystanie roweru jako środka transportu i rekreacji – bariery przestrzenne dla osób niepełnosprawnych w przestrzeni publicznej – brak dostępności oferty kulturalnej i sportowej dla osób z niepełnosprawnością – coraz większy udział osób starszych w populacji – niskie wyniki edukacyjne – niewystraczająca ilość pedagogów i psychologów szkolnych – brak wystarczającej liczby obiektów sportowych – brak samodzielnych siedzib organizacji pozarządowych – ujemny wynik budżetu ograniczający możliwości finansowania działań kulturalnych, oświatowych, rekreacyjnych, samoorganizacji społeczności lokalnej – ograniczona komunikacja publiczna między gminami

SZANSE	ZAGROŻENIA
– pozyskiwanie środków na realizację zadań, szkoleń i innych ze źródeł zewnętrznych (UE, konkursy, projekty) – pozyskiwanie środków zewnętrznych – wzrastająca liczba programów dla oświaty – większe zainteresowanie społeczeństwa udziałem w wydarzeniach kulturalnych	– konieczność zwiększenia środków finansowych na obronność w związku sytuacją geopolityczną – opór ze strony środowisk zagrożonych wykluczeniem, oraz wykluczonych na proponowaną ofertę kulturalną i edukacyjną – ogólnopolski brak kadry pedagogicznej – rosnąca ilość uzależnień behawioralnych wśród dzieci i młodzieży – coraz mniejsze zaangażowanie rodziców w edukację dzieci

2. Dane prospektywne (określenie podstaw wizji Strategii)

W przeprowadzonych ankietach reprezentanci społeczności lokalnej określili w sposób szczegółowy oczekiwania realizacyjne w zakresie poszczególnych obszarów.

POMOC SPOŁECZNA

- Poprawa bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców nie posiadających dochodów własnych lub posiadających dochody niewystarczające na zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych oraz przeciwdziałanie bezrobociu, bezdomności mieszkańców.
- Wzmocnienie roli i funkcji rodziny, zapewnienie wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz dzieciom i młodzieży wychowującym się w tych rodzinach.
- Zapewnienie dostępu do zróżnicowanych usług opieki medycznej, zabiegów rehabilitacyjnych niezbędnych osobom w wieku starszym i niepełnosprawnym poprzez m. in. upowszechnianie informacji o prawach, możliwościach a także oferowanych formach pomocy dedykowanych osobom niepełnosprawnym.
- Zwiększenie działań ukierunkowanych na pomoc osobom starszym oraz osobom z niepełnosprawnościami.
- Prowadzenie akcji edukacyjno-informacyjnych, których celem jest zwiększenie świadomości dotyczącej różnych form przemocy.
- Prowadzenie, inicjowanie działań profilaktycznych w placówkach oświatowych na wszystkich poziomach edukacji oraz wspieranie szkolnych programów profilaktycznych.
- Prowadzenie i wspieranie Świetlicy Środowiskowej.
- Udział w lokalnych i ogólnopolskich kampaniach profilaktycznych i edukacyjnych uwzględniających problematykę uzależnień, przeciwdziałania przemocy domowej oraz promocji zdrowego stylu życia.

- Podejmowanie działań w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”, działania wspierające Zespół Interdyscyplinarny wobec rodzin przeżywających trudności, przekazywanie informacji o podejmowanych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego.
- Zapewnienie osobom (matkom z dziećmi) bezpiecznego schronienia w przypadku stosowania wobec nich przemocy.
- Izolowanie osób stosujących przemoc od osób doznających przemocy.
- Informowanie osób stosujących przemoc o konsekwencjach prawnych stosowania przemocy wobec najbliższych, poprzez wręczanie broszur oraz przeprowadzanie rozmów z osobami nadużywającymi alkoholu lub narkotyków, a stosującymi przemoc, a także motywowanie do podjęcia terapii i kierowania na leczenie uzależnień.
- Oferowanie osobom stosującym przemoc domową, oraz nadużywającym alkoholu pomocy psychologicznej.

PROFILAKTYKA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII

- Przeciwdziałanie uzależnieniom, w tym alkoholizmowi, narkomanii, uzależnieniom behawioralnym i innym poprzez m. in. realizację rekomendowanych szkolnych programów profilaktycznych.
- Przygotowanie i poprawa form pracy z uzależnionymi, z naciskiem na pracę socjalną, w celu zwiększenia stopnia motywacji do podjęcia leczenia odwykowego.
- Podejmowanie wspólnych inicjatyw między poszczególnymi instytucjami i podmiotami na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom.
- Promocja zdrowego stylu życia.
- Zapewnienie pracownikom dostępu do szkoleń z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom.
- Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem od alkoholu i narkotyków.

- Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą.
- Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych i narkomanii.

EDUKACJA PUBLICZNA, KULTURA, SAMOORGANIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

- Określenie zainteresowań oraz potrzeb zgłaszanych przez osoby zagrożone wykluczeniem społecznym.
- Oferty sektora organizacji pozarządowych, klubów sportowych, bibliotek, gminnego ośrodka kultury i innych dostosowanych do potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Współpraca z poszczególnymi instytucjami i podmiotami na rzecz osób wykluczonych społecznie.
- Opracowanie i wdrożenie projektów dotyczących zwiększenia udziału osób starszych w życiu społecznym.
- Zwiększenie ilości bezpłatnych imprez okolicznościowych i świątecznych z udziałem osób starszych.
- Promowanie rozwoju kultury, upowszechnianie wiedzy o wydarzeniach historycznych.
- Plany utworzenia Centrum Integracji Międzypokoleniowej, którego celem będzie integracja mieszkańców gminy niezależnie od wieku. Ma w nim się mieścić Klub Seniora, lokalne organizacje i stowarzyszenia.

VII. CELE GŁÓWNE STRATEGII, CELE SZCZEGÓŁOWE I ICH REALIZACJA

1. Cele główne strategii.

W niniejszej Strategii wizję sformułowano w następujący sposób:

Buk – gmina dążąca do zapewnienia bezpieczeństwa i wysokiego standardu życia mieszkańców, dostosowana do bieżących potrzeb społecznych.

Natomiast misja wyrażona została:

Buk – gmina bezpieczna i otwarta dla mieszkańców, która:

- zapewnia profesjonalną pomoc społeczną, usługi społeczne, efektywnie rozwiązuje problemy społeczne oraz bytowe mieszkańców, wspiera osoby potrzebujące pomocy i sprzyja ich rozwojowi;
- prowadzi aktywną i efektywną politykę prozdrowotną, zwłaszcza dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami (a także ich opiekunów);
- umożliwia i sprzyja integracji społeczności lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem integracji międzypokoleniowej.

Wobec przedstawionej wizji, jak również mając na względzie przedstawioną Diagnozę, a także kontynuację części dotychczasowych działań, cel główny niniejszej Strategii należy sformułować w następujący sposób:

Buk – Gmina bezpieczna, kreująca warunki do pełnego wspierania mieszkańców, poprzez realizację bieżących potrzeb społecznych, w tym rozwój usług społecznych.

Mając na względzie zasadność zapewnienia ciągłości działań oraz spójności prowadzonej polityki, zwłaszcza w obszarze społecznym, zdecydowano o podtrzymaniu dotychczas wytyczonych kierunków strategicznych (odpowiednio zmodyfikowanych wobec zmieniających się realiów), z uwzględnieniem bieżących potrzeb. W konsekwencji określono następujące Cele Strategiczne:

- I. Rozwój systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem rodzin dysfunkcyjnych.**
- II. Aktywizacja i integracja osób/grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem polityki senioralnej oraz osób z niepełnosprawnościami.**
- III. Efektywna polityka prozdrowotna, zwłaszcza w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom.**

2. Cele operacyjne i ich realizacja

<u>Cel Strategiczny nr I</u> <u>Rozwój systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem</u> <u>rodzin dysfunkcyjnych</u>	
<u>Cele operacyjne</u>	<u>Kierunki działania:</u>
1. Usprawnienie systemu zapobiegania kryzysom w rodzinie i wspierania rodzin	– Poszerzenie oferty poradnictwa specjalistycznego dla rodzin (socjalne, prawne, psychologiczne, terapeutyczne) – Usprawnienie przepływu informacji pomiędzy instytucjami Gminy zajmującymi się polityką społeczną – podniesienie poziomu komunikacji
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba przeprowadzonych szkoleń/zajęć dla przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
2. Wspieranie rodzin w funkcjach wychowawczych	– Wspieranie osób i rodzin w rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych i problemu przemocy domowej – Podnoszenie kompetencji rodzicielskich – Poszerzenie oferty poradnictwa rodzinnego i psychologicznego – Kontynuacja współpracy OPS z PCPR.
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba przeprowadzonych szkoleń/zajęć w zakresie zwiększenia kompetencji wychowawczych – Zwiększenie oferty poradnictwa specjalistycznego – Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	

3. Zapobieganie i zwalczanie przemocy domowej	– Kontynuacja i doskonalenie programu przeciwdziałania przemocy domowej – Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej – Zintensyfikowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego – Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług – Wsparcie specjalistyczne osób na co dzień zajmujących się pracą z rodzinami dotkniętymi przemocą (superwizja) – Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą domową – realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych, grup wsparcia, grup korekcyjno- edukacyjnych, poradnictwo dla osób doświadczających przemocy domowej – W razie potrzeby utworzenie mieszkań treningowych lub wspomaganych w gminie dla ofiar przemocy domowej lub zapewnienie im miejsc w ośrodkach wsparcia , a także kierowanie sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno- edukacyjnych; – kontynuacja współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie – Ośrodek Interwencji Kryzysowej – Rozpoznanie problemu przemocy wobec seniorów – szkolenia uświadamiające
	<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Opracowanie i wdrożenie kolejnych programów przeciwdziałania przemocy domowej – Zwiększenie oferty poradnictwa specjalistycznego – Liczba mieszkań treningowych lub wspomaganych (jeżeli zostaną utworzone, zgodnie z zapotrzebowaniem) – Liczba osób objętych pomocą i wsparciem zespołu interdyscyplinarnego.

4. Wsparcie rodzin z dziećmi	– Organizowanie zajęć pozalekcyjnych oraz zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży – Współpraca z placówkami oświatowymi i organizacjami pozarządowymi w celu poszerzenia oferty zajęć dla dzieci i młodzieży – Praca socjalna i wsparcie finansowe rodzin – Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba/ilość zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży – Liczba zajęć kształcących dla dzieci (ew. ilość godzin zajęć) – Liczba (oraz kwota) wypłaconego wsparcia finansowego dla rodzin	
5. Wsparcie dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym	– Organizowanie kształcenia dla dzieci szczególnie z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym – Opracowanie programu zajęć dodatkowych dla dzieci – Wdrażanie programów terapeutycznych i profilaktycznych służących rozwojowi rodziny
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba/ilość zajęć dla dzieci i młodzieży; – Liczba dzieci i młodzieży objętych wsparciem psychologicznym, pedagogicznym, bądź ze strony asystenta rodziny; Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
6. Edukacja środowisk zaangażowanych w pomoc i integrację społeczną	– Podnoszenie kwalifikacji osób zajmujących się pomocą i integracją społeczną – Szkolenie i podnoszenie kwalifikacji kadry specjalistów do pracy z rodziną i dziećmi – Szybsza i skuteczniejsza interwencja w rozwiązywaniu konfliktów rodzinnych – Pozyskanie środków finansowych na realizację różnorodnych projektów kulturalnych – w tym z zakresu edukacji

	kulturowej, organizacji imprez, zajęć dla różnych grup społecznych. – Zwiększenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy domowej – podkreślenie roli świadka w sygnalizowaniu sytuacji przemocowych
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba przeprowadzonych szkoleń/zajęć dla przedstawicieli instytucji zajmujących się pomocą i integracją społeczną oraz dla specjalistów do pracy z rodziną i dziećmi – Wielkość i rodzaj pozyskanych środków na realizację projektów – Liczba i rodzaj przeprowadzonych działań (np. kampanii) zwiększających świadomość społeczną w zakresie tematu przemocy domowej Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
<u>Czas realizacji</u> – lata 2026-2030 <u>Finansowanie</u> – budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m. in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej i inne programy, sponsorzy indywidualni, organizacje pozarządowe <u>Realizatorzy</u> – Burmistrz, Rada Miasta i Gminy, Urząd Miasta i Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Placówki oświatowe, kulturalne i sportowe, i inne. <u>Partnerzy w realizacji</u> – m in. placówki ochrony zdrowia, szkoły, organizacje pozarządowe, placówki leczenia uzależnień, ośrodki wsparcia, Policja, Prokuratura rejonowa, kuratorzy sądowi, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, Kościół, społeczność lokalna oraz pozostałe podmioty.	

<u>Cel Strategiczny nr II</u> <u>Aktywizacja i integracja osób/grup zagrożonych wykluczeniem społecznym,</u> <u>ze szczególnym uwzględnieniem polityki senioralnej</u> <u>oraz osób z niepełnosprawnościami.</u>	
<u>Cele operacyjne</u>	<u>Kierunki działania:</u>
1. Aktywizacja osób bezrobotnych, ze szczególnym uwzględnieniem osób długotrwale bezrobotnych	– Współpraca i wspólne działania instytucji wspierających osoby bezrobotne – Podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych będących klientami pomocy społecznej (szczególnie w obszarach kluczowych dla funkcjonowania Gminy, np.: opiekun/asystent, podstawowa opieka zdrowotna) – Organizacja spotkań motywacyjno-edukacyjnych z lokalnymi przedsiębiorcami (w tym również prowadzącymi Jednoosobową Działalność Gospodarczą) – Przyznanie świadczeń z pomocy społecznej
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba działań zmierzających do aktywizacji osób bezrobotnych – Wielkość i rodzaj przyznanej pomocy społecznej dla bezrobotnych Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
2. Rozwój usług społecznych i aktywizacja dla osób z niepełnosprawnościami oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym	– Organizowanie imprez rekreacyjno-integrujących dla mieszkańców – Organizacja zajęć i warsztatów dla osób z niepełnosprawnościami – Świadczenie usług opiekuńczych i specjalistycznych dla osób chorych i z niepełnosprawnościami – Aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami (klientów OPS) – Upowszechnianie transportu indywidualnego typu door-to-door dla osób z potrzebą wsparcia w zakresie mobilności – Wsparcie dla opiekunów faktycznych osób z niepełnosprawnościami potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu

	– Rozwój usług opiekuńczych i asystenckich świadczonych w społeczności lokalnej w formach środowiskowych jako element deinstytucjonalizacji wsparcia wspierających aktywność społeczną, edukacyjną lub zawodową osób z niepełnosprawnościami poprzez opiekę Asystentów Osób z Niepełnosprawnościami lub opiekę wytchnieniową
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba zorganizowanych imprez – Liczba zrealizowanych usług – Rodzaj (oraz wielkość) udzielonego wsparcia i pomocy opiekunom osób z niepełnosprawnościami Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
3. Rozwój usług społecznych i aktywizacja seniorów	– Likwidacja barier architektonicznych (w tym wsparcie tego rodzaju inicjatyw) – Świadczenie usług opiekuńczych i specjalistycznych dla seniorów – Szkolenie opiekunów osób starszych, chorych, niepełnosprawnych – Pomoc w organizowaniu sprzętu rehabilitacyjnego dla osób niepełnosprawnych – Promowanie w środowisku seniorów form aktywnego spędzania czasu wolnego – kontynuacja dotychczasowych inicjatyw, jak również wspieranie nowych projektów – Dążenie do integracji międzypokoleniowej – Rozwój usług edukacyjnych adresowanych od osób starszych.
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba i rodzaj udzielonych świadczeń opiekuńczych i specjalistycznych – Liczba przeprowadzonych szkoleń – Liczba i rodzaj zorganizowanych zajęć/warsztatów/imprez integracyjnych – Liczba i rodzaj udzielonych działań/usług o charakterze edukacyjnym – Liczba projektów socjalnych adresowanych do osób starszych Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	

4. Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (szczególnie w obszarze ubóstwa)	– Kontynuacja programów dożywiania dzieci i młodzieży – Praca socjalna z rodzinami dotkniętymi i zagrożonymi ubóstwem – Podjęcie działań integracyjnych wobec osób zagrożonych wykluczeniem społecznym – Rozwijanie zindywidualizowanych form wsparcia, w tym asystentury oraz innych form usług społecznych, w tym praca socjalna, poradnictwo specjalistyczne i inne.
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba (skala) udzielonej pomocy w ramach programu dożywiania dzieci i młodzieży – Rodzaj i skala form wsparcia zindywidualizowanego Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
<u>Czas realizacji</u> – lata 2026-2030 <u>Finansowanie</u> – budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m. in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej i inne programy, sponsorzy indywidualni, organizacje pozarządowe <u>Realizatorzy</u> – Burmistrz, Rada Miasta i Gminy, Urząd Miasta i Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe i kulturalne, i inne. <u>Partnerzy w realizacji</u> – m in. placówki ochrony zdrowia, szkoły, organizacje pozarządowe, Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Kluby seniora, ośrodki wsparcia, Policja, Kościół, społeczność lokalna, a także pozostałe podmioty.	
<u>Cel Strategiczny nr III</u> <u>Efektywna polityka prozdrowotna,</u> <u>zwłaszcza w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom.</u>	
<u>Cele operacyjne</u>	<u>Kierunki działania:</u>

1. Promocja społeczeństwa obywatelskiego	– Organizacja imprez integracyjnych (integracja międzypokoleniowa, integracja osób zagrożonych wykluczeniem, itp.) – Poszerzenie oferty życia społeczno-kulturalnego w gminie – promowanie i wspomaganie nowych inicjatyw – Promocja idei wolontariatu, jako wsparcie dla systemu pomocy społecznej – Pobudzanie oddolnych inicjatyw (samoorganizacja mieszkańców)
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba zorganizowanych imprez/wydarzeń o charakterze integracyjnym – Rodzaj i ilość nowych form aktywizacji społeczno- kulturalnej Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
2. Rozwój inicjatyw i działań aktywizujących życie lokalnej społeczności	– Wspieranie istniejących oraz nowopowstających organizacji społecznych i pozarządowych – Promowanie aktywności osób starszych i z niepełnosprawnościami – Pozyskiwanie lokalnych liderów działających na rzecz rozwoju lokalnej społeczności
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba (skala) udzielonego wsparcia dla organizacji społecznych i pozarządowych – Liczba/skala działań podjętych w ramach promocji seniorów i osób z niepełnosprawnościami (w tym również imprezy integracyjne) Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
3. Zminimalizowanie zjawisk problemów społecznych	– Rozszerzenie oferty poradnictwa specjalistycznego psychologicznego, prawnego, terapeutycznego – Podwyższenie świadomości rodziców i dzieci na temat skutków alkoholizmu i narkomanii – Organizowanie i finansowanie wypoczynku letniego i zimowego – Kontynuacja kontroli w punktach sprzedaży alkoholu

	– Prowadzenie działań profilaktycznych i terapeutycznych dla dzieci i dorosłych – Organizowanie działań zwiększających dostępność terapeutyczną i rehabilitacyjną dla osób uzależnionych i współuzależnionych – Zintensyfikowanie działań profilaktycznych i kontynuacja/wdrażanie programów profilaktycznych i kampanii społecznych
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba i rodzaj oferowanych usług w ramach poradnictwa (socjalnego, specjalistycznego, psychologicznego, prawnego oraz terapeutycznego) – Liczba zorganizowanych szkoleń (bądź innych działań) dla rodziców i dzieci na temat szkodliwości alkoholu, narkotyków i uzależnień behawioralnych (inne działania – np. kampanie edukacyjne) – Liczba przeprowadzonych kontroli w punktach sprzedaży alkoholu – Liczba i rodzaj działań pomocowych w ramach zwiększania dostępności terapii i rehabilitacji dla osób uzależnionych/współuzależnionych Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
4. Upowszechnianie kultury zdrowego stylu życia	– Prowadzenie działań profilaktycznych dla dzieci i dorosłych – Promocja modelu zdrowego stylu życia – Organizacja zajęć sportowo-rekreacyjnych – Wdrażanie projektów i programów promujących zdrowy styl życia
<u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u> – Liczba i rodzaj zorganizowanych zajęć sportowych i/lub rekreacyjnych – Rodzaj kampanii promujących zdrowy tryb życia Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo- sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.	
<u>Czas realizacji</u> – lata 2026-2030 <u>Finansowanie</u> – budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m. in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej i inne programy, sponsorzy indywidualni, organizacje pozarządowe	

Realizatorzy - Burmistrz, Rada Miasta i Gminy, Urząd Miasta i Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe i kulturalne

Partnerzy w realizacji – m.in. placówki ochrony zdrowia, szkoły, placówki leczenia uzależnień, ośrodki wsparcia, organizacje pozarządowe, społeczność lokalna, a także inne podmioty

VIII. PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ

Przewidywane efekty działań podjętych w ramach realizacji Strategii obejmują przede wszystkim:

- wzrost aktywności mieszkańców (zarówno w sferze społecznej, jak i gospodarczej);
- wzrost aktywności instytucji pomocowych, powiązany z wzrostem zaufania do tychże instytucji;
- ograniczenie ogólnej skali problemów społecznych w Gminie Buk.

Prognozowane zmiany Gmina Buk osiągnie poprzez współpracę wszystkich osób, stowarzyszeń oraz instytucji i organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej.

Szczegółową prognozę zmian zawiera poniższa tabela.

<u>Problem społeczny</u>	<u>Prognoza zmian</u>
Bezrobocie	– spadek liczby osób bezrobotnych – aktywizacja osób bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym – zwiększenie szans osób bezrobotnych na znalezienie zatrudnienia poprzez odpowiednie dostosowanie ich kwalifikacji do wymagań rynku pracy – wzmocnienie kompetencji i potencjału osób, które ubiegają się o zatrudnienie
Niepełnosprawność	– poprawa jakości i dostępności podstawowej opieki zdrowotnej – powstawanie kolejnych organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych – powstawanie środowiskowych form wsparcia dla osób niepełnosprawnych – podniesienie jakości życia osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier architektonicznych i psychologicznych w miejscach publicznych

	– wzrost zaangażowania osób niepełnosprawnych w życie społeczne i zawodowe – zwiększenie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi
Uzależnienia	– zmniejszenie liczby osób dotkniętych uzależnieniami – łagodzenie skutków społecznych i zawodowych alkoholizmu – rozwój sieci wspierającej osoby uzależnione i ich rodziny
Ubóstwo	– poprawę warunków życia mieszkańców – zapewnienie odpowiednich warunków bytowych osobom i rodzinom potrzebującym
Przemoc domowa	– ograniczenie zjawiska przemocy domowej poprzez budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania (przemocy) – zwiększenie dostępności do specjalistycznej pomocy psychologicznej dla rodzin dotkniętych przemocą – ochrona osób doznających przemocy – prowadzenie specjalistycznych porad i terapii dla osób stosujących przemoc – rozwój społecznej świadomości na temat zjawiska przemocy domowej
Osoby starsze	– poprawa jakości i dostępności podstawowej opieki zdrowotnej – wzrost aktywności osób starszych poprzez zapewnienie im dostępu do rekreacji, kultury i wypoczynku, – powstawanie środowiskowych form opieki dla osób starszych.

IX.SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKTUALIZACJI STRATEGII.

Istotnym wymogiem stawianym wszystkim dokumentom strategicznym jest wewnętrzny system zarządzania realizacją, określający organizację, zasady i sposoby wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji. Nie stworzenie tego systemu powoduje, że strategia staje się bardzo szybko dokumentem „martwym”.

PODMIOTY ZARZĄDZAJĄCE REALIZACJĄ STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zawiera cele i zadania, które stanowią wyzwanie dla społeczności lokalnej oraz gminnych instytucji publicznych i niepublicznych działających w sferze polityki społecznej. W związku z tym wdrażanie Strategii wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami, a efektywność procesu będzie zależała w głównej mierze od podmiotów zarządzających realizacją:

- a) Burmistrz – wykonuje uchwały Rady Miasta i Gminy i budżet przy pomocy Urzędu Miasta i Gminy; odpowiedzialny za bieżące wdrażanie strategii;
- b) Rada Miasta i Gminy– organ stanowiący; uchwała budżet; pełni nadzór nad realizacją strategii;
- c) Ośrodek Pomocy Społecznej – jednostka budżetowa, odpowiedzialna za nadzór nad prawidłową realizacją Strategii, jak również monitoring w tym zakresie.

RAMY FINANSOWE STRATEGII

Głównym instrumentem finansowym służącym realizacji zadań gminy jest jej budżet, gwarantujący samodzielność finansową samorządu, uchwalany w formie uchwały budżetowej na dany rok budżetowy, stanowi roczny plan dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów gminy. Możliwość realizacji zadań jest uwarunkowana w głównej mierze zakresem oraz charakterem dochodów budżetowych.

Polityka społeczna, zapobieganie ubożeniu społeczeństwa, przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu oraz przedsięwzięcia w zakresie

rozwiązywania problemów społecznych obejmują jedną z ważniejszych sfer działania społecznego. Wśród zadań publicznych gminy obszar ten zajmuje priorytetowe miejsce, co dotychczas gwarantowało możliwość pozyskania środków na realizację zadań z zakresu polityki i pomocy społecznej. Kierunki kształtowania polityki społecznej na najbliższe lata nie przewidują zasadniczych zmian w finansowaniu działań osłonowych o charakterze socjalnym, co pozwala mieć gwarancję częściowego ich finansowania z budżetu państwa.

Nie bez znaczenia, w całokształcie finansowania działań niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, może być udział funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz innych źródeł zewnętrznych.

Największy udział w realizacji działań strategicznych przypada jednak funduszom samorządu gminnego, wzmocnionym potencjałem sponsorów, przedsiębiorców i innych podmiotów gospodarczych oraz osób fizycznych. Środki finansowe niezbędne do wdrażania działań strategii mogą pochodzić ze środków na ustawową realizację zadań publicznych, statutową działalność instytucji i organizacji (np. organizacji pozarządowych) lub grantów pozyskanych na realizację konkretnych programów lub projektów.

Koszt realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Buk na lata 2026-2030 będzie oszacowany w skali rocznej, odrębnie dla poszczególnych celów strategii. Zakłada się, że wydatki na realizację celów strategicznych w 2026 roku będą oscylować w granicach określonych w poniższym zestawieniu:

<u>Cel:</u>	<u>2026</u>	<u>2027 – 2030</u>
CEL STRATEGICZNY I Rozwój systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem rodzin dysfunkcyjnych	342 575,60 zł	Realizacja zadań wynikających z niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w latach 2026-2030 będzie finansowana z budżetu
CEL STRATEGICZNY II Aktywizacja i integracja osób/grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem polityki	365 160 zł	

senioralnej oraz osób z niepełnosprawnościami		gminy do wysokości środków finansowych zaplanowanych na ten cel w danym roku budżetowym.
CEL STRATEGICZNY III Efektywna polityka prozdrowotna, zwłaszcza w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom	1 021 865 zł	

Wskazane wyżej ramy finansowe, stanowią oszacowanie kosztów realizacji niniejszej Strategii. Natomiast wszelkie zmiany w budżecie (uchwale budżetowej) niezbędnym do osiągnięcia celów niniejszej Strategii podlegają zatwierdzeniu przez Radę Miasta i Gminy, w trybie przewidzianym dla uchwalania budżetu gminy.

INSTRUMENTY REALIZACJI STRATEGII

Wśród szeregu instrumentów służących realizacji Strategii, należy wymienić instrumenty finansowe, administracyjno-prawne, z zakresu promocji i marketingu, monitoringu, a także narzędzia służące aktualizacji strategii.

Wdrażając Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych, Gmina Buk będzie musiała oprzeć się o dostępne programy pomocowe, a także prowadzić racjonalną współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi, kościelnymi oraz sektorem przedsiębiorców. W tym sensie niezmiernie ważna będzie akcja informacyjno-promocyjna na temat Strategii i procesów integracji społecznej, wykorzystująca Internet (głównie BIP), prasę lokalną, a także promocję i reklamę bezpośrednią (na przykład zapraszanie do udziału w przedsięwzięciach samorządowych podmiotów mogących być partnerami w realizacji poszczególnych zadań).

MONITORING I OCENA WDRAŻANIA STRATEGII

Monitoring jest to stała i ciągła obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian pewnych wielkości, mająca na celu zapewnienie informacji zwrotnych na temat skuteczności i efektywności wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, a także jego ocenę i zmianę (tam, gdzie jest to konieczne). Monitoring

służy badaniu i ocenie sposobu oraz efektywności dochodzenia do wyznaczonych celów i zadań, a także poziomu ich osiągnięcia.

Niniejsza Strategia, po jej uchwaleniu przez Radę Miasta, zostanie opublikowana i udostępniona na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Miasta i Gminy Buk oraz Ośrodka Pomocy Społecznej.

Głównym Koordynatorem i Realizatorem niniejszej Strategii jest Ośrodek Pomocy Społecznej, reprezentowany przez Dyrektora OPS. Dyrektor OPS może wskazać Koordynatorów Wspierających, jako osoby/podmioty wspierające realizację poszczególnych Celów (bądź Kierunków działania) niniejszej Strategii. Osoby te, jeżeli nie podlegają służbowo Dyrektorowi OPS, są przydzielane/delegowane do wskazanych zadań na polecenie Burmistrza (na wniosek Dyrektora OPS).

Podstawowymi realizatorami Strategii, poza OPS, są:

- Urząd Miasta i Gminy;
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Pedagogzy szkolni;
- Szkoły i przedszkola;
- Dom Kultury oraz Biblioteka Publiczna;
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej i inne niepubliczne podmioty realizujące zadania w zakresie ochrony zdrowia.

Ponadto, partnerami współrealizującymi Strategię mogą być np.: organizacje pozarządowe realizujące zadania spójne z celami strategii, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej, Poradnie Zdrowia Psychicznego, Komenda Powiatowa Policji, Powiatowy Urząd Pracy.

Stosownie do zapisów Strategii, w miarę potrzeby aktualizuje się istniejące lub proponuje kolejne programy lub projekty z zakresu pomocy społecznej, przedkładając stosowne propozycje Radzie Miasta i Gminy. Istniejące i przyszłe programy pomocy społecznej oraz zawarte w nich projekty realizuje się z uwzględnieniem wizji i misji oraz celów (kierunków działania) ustalonych w niniejszej Strategii.

Do 31 marca każdego roku na ręce Dyrektora OPS Koordynatorzy Wspierający składają sprawozdanie za poprzedni rok z realizowanych zadań, z uwzględnieniem właściwych programów i projektów pomocy społecznej i oceną stopnia osiągania celów nakreślonych w strategii. Całościowy raport Dyrektor OPS przedkłada Burmistrzowi do końca czerwca każdego roku za rok poprzedzający.

Monitoring powyższy posłuży do ewaluacji zapisów Strategii. W przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych należy podjąć działania aktualizujące obowiązującą Strategię.

ZAŁĄCZNIK NR 1 – WYKAZ PODMIOTÓW EKONOMII SPOŁECZNEJ

- Warsztat Terapii Zajęciowej PROMYK w Otuszu (prowadzone przez: Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych "Promyk" z siedzibą w Komornikach)
- Dzienny Ośrodek Opieki Geriatrycznej w Buku
- Lokalna Grupa Działania „ŹRÓDŁO”
- Fundacja Akme Niepruszewo
- Fundacja Mental Care Otus
- Bukowskie Towarzystwo „Amazonki”
- Stowarzyszenie Bukowskie Mamy
- Parafialny Zespół „Caritas” Buk
- Szczep ZHP Buk
- Klub Sportowy Hanuman Buk
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów – Zarząd Rejonu w Buku
- Koło Rzemiosła Bukowskiego
- Koło Pszczelarzy
- Młodzieżowa Szkołka Wędkarska Buk
- Stowarzyszenie Bukowski Klub Biegacza
- Stowarzyszenie My! Wolna Gmina Buk